СТЕНОГРАМА

круглого столу на тему: "Основні тенденції реалізації прав і свобод людини і громадянина в 2021 році"

09 грудня 2021 року

Веде засідання голова Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин ЛУБІНЕЦЬ Д.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, доброго дня! 11:00, будь ласка, займайте місця, будемо розпочинати. Почнемо чітко згідно запланованого регламенту.

Шановні колеги, ті, хто у нас знайшов можливість до нас прийти офлайн, і ті, хто з нами будуть працювати з нами онлайн, я радий всіх вітати на нашому сьогоднішньому засіданні. Ми сьогодні проводимо круглий стіл на тему: "Основні тенденції реалізації прав і свобод людини і громадянина в 2021 році".

Шановні колеги, я думаю, що якраз тут зібралися люди, які чітко розуміють, що це є такі права людини, як їх треба захищати, які акценти треба робити. Всі ми знаємо, що 10 грудня 1948 року Асамблея ООН проголосила Загальну декларацію прав людини, яка є основним документом в галузі прав людини, і з того часу 10 грудня в усьому світі відзначається як день прав людини. Саме з цієї нагоди ми сьогодні і зібралися.

Перш за все я всіх хотів би привітати з цим днем, подякувати за вашу роботу. І сама ціль сьогодні зібратися – це не тільки оголосити перелік тих питань, якими ми займаємося, а й підняти проблемні питання. Я думаю, що тут всі підтвердять інформацію, що як є позитивні зрушення за цей рік в нашій державі щодо захисту прав людини, так є і ті речі, які десь влада недопрацьовує. Тому завдяки правозахисникам і Уповноваженому Верховної

Ради України з прав людини Людмилі Леонтіївні, яка завжди працює разом з нами, в тому числі ми повинні ці питання підіймати.

Я хочу вкотре наголосити, що наш комітет як займався багатьма питаннями, так і буде займатися. В першу чергу я хотів би підняти питання по діяльності громадських правозахисних організацій, які здійснюють моніторинг дотримання прав людини з боку органів влади, реалізують навчальні та просвітницькі проекти, надають правову допомогу громадянам тощо. Величезне вам за це дякую. Напевно, органи влади десь переймаються вашою діяльністю, але ми як комітет відзначаємо максимальний позитив від такої співпраці.

Як один з прикладів я можу згадати наші моніторингові візити місць несвободи, які ми робили разом з правозахисниками, разом з Офісом Уповноваженої і безпосередньо з Людмилою Леонтіївною, це і виїзне наше засідання на територію Бердянської виправної колонії номер 77. Так ось, і в тому числі, і це питання було піднято в першу чергу правозахисниками.

Тому дякую, що ви цим займаєтесь, і сьогодні під час своїх виступів я би в першу чергу як голова профільного комітету хотів від вас чути, де ми недопрацьовуємо, де ви бачите, треба вносити зміни в законодавство, де ви бачите, комітет може вивести якесь проблемне питання, можливо, на засідання комітету, можливо, заслухати якогось профільного міністра або якогось керівника центрального органу виконавчої влади. Тобто моє бачення сьогодні круглого столу, в першу чергу від вас чути, в тому числі, проблемні питання і ті тенденції, які ви відчуваєте, відбуваються в нашій державі, що стосується захисту прав людини.

З приводу роботи комітету в цьому році. Я не буду довго зупинятися, єдине, що хотів окреслити декілька законопроектів, такі як законопроект вже закон 5478, де ми фактично змусили Державну прикордонну службу не застосовувати штрафні санкції щодо внутрішньо переміщених осіб – громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території Донецької і Луганської області. Вони до нас приїжджають через територію

Російської Федерації, на жаль, через те, що окупаційна влада фактично заблокувала діяльність КПВВ на території Донецької і Луганської області.

Також це питання, ми в тому числі почали ним займатися через звернення і правозахисних організацій, те, що особисто омбудсмен піднімала це питання.

Наступний це законопроект… Закон 4564 щодо внесення відомостей про зареєстроване місце проживання громадян України на тимчасово окупованих територіях Донецької, Луганської областях, Автономної Республіки Крим щодо оформлення документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України. Цей законопроект ми вже проголосували у другому читанні, він вже поданий на підпис Президента. Очікуємо, що він його максимально швидко підпише.

Законопроект 4487, який прийнятий в першому читанні, і також Верховна Рада підтримала мою пропозицію і пропозицію нашого комітету щодо скорочення строків подачі поправок до семи днів. Сьогодні зранку я проводив невеличку таку нараду. На наступне засідання комітету ми винесемо цей законопроект, там 124 поправки. Мені дуже хочеться, щоб цей законопроект був проголосований ще в цьому році. Там базові принципи захисту прав внутрішньо переміщених осіб.

Наступний це законопроект 2038 щодо громадян України, які були примусово депортовані з території Західної України. Цей законопроект теж прийнятий в першому читанні, і також він підготовлений до другого читання – щодо визнання депортованими громадян України, які у 1944-51 роках були примусово переселені з території Польської Народної Республіки.

І ще один важливий законопроект, яким займався… вже закон, яким займався наш комітет – це Закон України про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні. Це якраз один з тих законопроектів, які дозволяють, в принципі, таку найбільш поширену послугу, як звернення щодо зміни місця реєстрації зробити фактично в автоматичному цифровому режимі, і не

потрібно тепер звертатися до органів місцевої влади, збирати якісь довідки, правки, а через Дію це зробити.

Це те, що коротко з приводу законопроектів. Я не буду багато зупинятися на тих круглих столах, робочих зустрічах, моніторингових візитах, які ми проводимо, в тому числі разом з вами.

Ще хотів би згадати, що в цьому році поданий Президентом Закон про корінні народи був прийнятий в парламенті, це теж було предмет відання нашого комітету. І ми закінчили роботу щодо напрацювання законопроекту про національні спільноти в Україні, і з наступного тижня ми починаємо його реєстрацію в українському парламенті, нарешті.

Це коротко про те, що робив наш комітет протягом цього року. Ми на наступний рік плануємо збільшити кількість моніторингових візитів по різних напрямках. Це і як продовження моніторингу місць несвободи, також ми хочемо окремо зробити поїздку по питаннях ромів і національних спільнот. По ромам ми дивимося за виконанням тієї стратегії, яка була прийнята, нарешті, знову ж таки, була прийнята Кабінетом Міністрів України. Але ми хочемо і моніторимо цю стратегію, щоб вона не залишалася просто на папері.

Також хочу всіх проінформувати, що з Державною міграційною службою ми відпрацювали перший такий пілот ми хочемо зробити на території Донецької області, куди в міста компактного проживання ромської національної меншини приїдуть співробітники Державної міграційної служби і прямо на місці зберуть всі документи, у кого які є, для того, щоб максимально швидко і масово видати українські паспорти.

Це такий перший у нас пілот. Державна міграційна служба підтримує, Міністерство внутрішніх справ підтримує, і ми разом хочемо, в тому числі з комітетом, з омбудсменом зробити такий перший пілот на території нашої держави.

Окремо я хотів би подякувати тим міжнародним партнерам, які допомагають діяльності нашого комітету, це в першу чергу Офіс Ради

Європи, який допомагає в технічному плані. І навіть сьогоднішнє наше зібрання і в частині перекладу на українську мову, на англійську мову відбувається в тому числі за підтримки Офісу Ради Європи і благодійного фонду "Чіріклі". Дуже вам дякуємо.

Ну, і на цьому я таку невеличку доповідь свою закінчую. І я хочу передати слово людині, яка постійно співпрацює з комітетом, яка поруч з нами, яка не тільки в рамках своєї посади займається цими питаннями, а і, напевно, за покликанням своєї душі. І, мені здається, що на даний час це людина, яка повністю відповідає високому критерію Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини – Людмила Денісова. Дякуємо за вашу роботу. І передаю із задоволенням вам слово.

ДЕНІСОВА Л.Л. Дякую дуже, пане голово, за таку високу оцінку нашої роботи. Тут сьогодні присутня частина моєї команди. Інші всі слідкують онлайн, дуже хвилюються за те, що зараз я буду розповідати про те, що ми зробили. Але я буду більше всього розповідати про те, які саме дійсно тенденції є в нашому суспільстві, є в нашій державі щодо можливості реалізації тих чи інших прав тими чи іншими нашими громадянами.

І тому ті позиції, які сьогодні є, і ті виклики, які стоять перед нашою державою, це перш за все вісім років триває збройна агресія, два роки світ потерпає від пандемії COVID-19, в нашій країні з перемінним успіхом, треба сказати, реалізується низка реформ (децентралізація, охорона здоров'я, освіта), швидкими темпами відбувається діджиталізація у всіх сферах діяльності суспільства, тому всі ці обставини якраз і формують середу, де зараз людина реалізує свої права. І тому хотілось би зупинитися на тому, що от ви бачите зараз на слайді, мені не дуже зручно, але я буду свої бачити, я думаю, що у вас буде така можливість.

Протягом 11 місяців цього року до нас звернулась майже 61 тисяча громадян про порушення своїх конституційних прав, що на 38 відсотків більше, ніж за аналогічний період 2020 року. Але якщо ви побачите, у 2018

році це було 25 тисяч, вдвічі збільшилась у 2019 році, і ще практично вже втричі більше, ніж у 2018 році. Чому ми звітуємо з 2018-го, показуємо вам ці слайди? Тому що саме у 2018 році я була призначена на цю посаду, і от ми бачимо такі тенденції. Але у 2020 році взагалі було 48 тисяч. Тобто в нас це ще… ну, я думаю, ми до 65 тисяч доберемо цих звернень громадян. І треба сказати, коли я сьогодні зранку порахувала на 229 робочих днів цих 11 місяців, відбулося 266 тільки звернень громадян приходить за добу. Я сама їх розглядаю. І тому… Потім розглядають всі наші працівники, і я думаю, ви можете побачити, які це навантаження. Але це, в тому числі, це і довіра.

Хто саме звертається? Це 76 відсотків – це особи, які не мають жодного статусу. Тобто коли раніше ми говорили, що це особи, які мають статуси, які мають якісь пільги і звертаються до нас – ні! Зараз 76 – це працездатного віку, які не належать до жодної соціальної пільгової категорії, тобто здатні самостійно захищати свої права, однак не можуть цього зробити у законний спосіб і змушені звертатися до Уповноваженого. 24 відсотки – це пенсіонери, це ВПО, це особи з інвалідністю, депутати, адвокати, студенти та інші.

У своїх повідомленнях, перш за все про що вони звертаються? Це 35 відсотків майже – це доступ до публічної інформації, право на звернення. Відсоток – 35, він кожний рік зберігається, але кількість осіб… Якщо в 2018 році це було 8,5 тисяч, то зараз це 21 тисяча. Тобто ці ж самі 35 відсотків, тільки кількість збільшилась в рази. Тому показовим є зростання в 2,5 рази звернень від депутатів парламенту до місцевих органів в цьому році. І що вони звертаються, вони не звертаються в інтересах інших громадян – вони звертаються, що їх право на звернення і публічну інформацію порушено. От в чому питання.

Продовжує зростати кількість заявників, які звертаються у зв'язку з порушеннями їх соціальних і економічних прав. Це у нас в тренді. Ви бачите, 17,5 – це соціальні і 10 – це економічні.

Третє місце, майже, займає порушення процесуальних прав. І про це потрібно сказати, що це тривалий розгляд у судах і невиконання судових рішень.

Ще одним трендом залишається, і в 2,5 рази збільшилась кількість звернень щодо захисту персональних даних. В основному це колекторська діяльність.

Зростання такої кількості заявників, воно надає нам право говорити про те, що все ж таки підвищується обізнаність наших громадян в своїх правах. І ми тут теж робимо багато для того, не побоюсь цього слова, що багато, ми зробили 2 тисячі 200 просвітницьких заходів за рік і охопили майже понад 49 тисяч наших громадян. Тобто це величезна кількість, які приймали заходи… в наших заходах.

Тому ще треба сказати, що ми і проводимо ще аналіз всіх проектів нормативно-правових актів. І в цьому році ми зробили 3 тисячі 463 позиції, що рівно в два рази більше ніж в минулому році. Тобто це теж додаткове навантаження. І ми це робимо для того, щоб запобігти можливим порушенням прав людини в цих законопроектах або проектах нормативних документів.

Я побачила… Коли хто буде присутній на цьому круглому столі, я не стану відбирати хліб від інших, я скажу тільки про ці тенденції, які ми бачимо, всі інші розкажуть про інші порушення. Але ми будемо зосереджувати вашу увагу на інформаційні права, соціально-економічні, процесуальні та право на повагу до гідності.

Щодо інформаційних прав. Понад третину всіх заявників, це 21 тисяча, звертаються до мене через порушення їх права на звернення до суб'єктів владних повноважень та права на доступ до інформації. Це на 27 відсотків більше ніж за 11 місяців минулого року і майже удвічі більше порівняно з 18-м. Хто ці особи? 86 відсотків – це особи працездатного віку, які не мають жодного статусу. 86 відсотків. Всі інші, тобто на першому місці у всіх це порушення права на інформацію, крім засуджених, ув'язнених, адвокатів,

внутрішньо переміщених осіб. З цього порушення не звертались ні діти, ні студенти. Тому це вони не вважають свої права порушені.

Основними порушеннями це є порушення права на доступ до публічної інформації. Ну, наприклад, до нас звернулись громадяни щодо порушення права МОЗ. МОЗ не надавало інформацію щодо прививок: де купили, якої якості купили. Це публічна інформація і потрібно її дати. Ми робили провадження, звертались до МОЗу. МОЗ не виконав. Ми виписали два протоколи про адмінпорушення заступнику міністра і передали в суд. І написали подання до міністра охорони здоров'я. Змінився міністр, прийшов, побачив, все виправив і право було поновлено. Безумовно, ми вже зараз не судимося з ними. Це міністерство відреагувало.

Порушення термінів розгляду звернень громадян. Неналежний розгляд звернення вжиття заходів з метою реалізації їхніх прав. Ну, наприклад, в липні 21-го року людина звертається, що їй територіальне медичне об'єднання МВС не надає довідку, яку їй потрібно для того, щоб нарахували пенсію. Що ми робимо? Звертаємось, робимо провадження, робимо подання. МВС вирішує, через своє територіальне надає, і право не те, що на довідку встановлено, а право на пенсію, на ту, яку заслужила людина.

Призупинення, скаржаться, проведення особистих прийомів громадян. Це у нас була біда-біда. Зараз вже трошки виправили ситуацію.

Інші порушення. Що це означає 27 відсотків, якщо ви побачите інші порушення. Це просто коли людина звертається не до того органу, і вони пересилають ці звернення до кого, наприклад, державного органу одна звернулась, тому ж органу, на який скаржиться людина. Ну, тобто це просто потрібно почитати наші рекомендації і виправити цю ситуацію, щоб такого не було.

Порушники, хто, інформаційних прав. Це посадови особи держави, ви бачите тут на слайді, це посадова особа органів місцевого самоврядування. Але посадові особи державних органів 68 відсотків. Це вони порушують права 35 відсотків заявників до нас. За результатами розгляду звернень ми

даємо роз'яснення відкриваємо провадження. Таких проваджень в цьому році було 111 проваджень, зараз ще триває 21-е. Виписано 170 протоколів про адмінпорушення. Кому? Заступнику міністра охорони здоров'я. Голові Державної служби статистики, я не буду перелічувати всіх голів державних адміністрацій обласних, і Укрзалізницю, і посадових інших осіб державних органів та місцевого самоврядування. 170 протоколів, це до службовців.

Підтвердженням зазначених порушень прав громадян є результатом моніторингових візитів. Ми їх зробили дуже велику кількість. Ми перевірили 70 розпорядників публічної інформації, як вони розповсюджують інформацію свою на сайтах про COVID. Це потрібно 48 годин тільки. Ви побачите на слайді як вони. Але треба сказати, що тільки 48 відсотків, це всіх перевірених, це роблять, а в минулому році це було 76. Тобто у нас погіршується ситуація з доступом до публічної інформації у громадян.

Результати загального національного моніторингу єдиного вебпорталу використання публічних коштів, ми перевірили 96 об'єктів: 72 – органи місцевого самоврядування і 24 – обласні клінічні лікарні. І ми виявили, що порушення полягають в неналежні організації внутрішньої роботи, просто ніхто не відслідковує, що потрібно ту публічну інформацію надати, та низький рівень обізнаності розпорядників. І тому ми виписали 4 протоколи про адмінпорушення, 75 актів реагування. І наші рекомендації були надані 70 розпорядникам. Вони вжиті, і усунуті ці порушення, які були.

Ну, наприклад, хто це саме порушник? Конституційний Суд України. Він взагалі не доєднався до Єдиного державного вебпорталу відкритих даних. Людина звертається – вони їй нічого не дають. Що ми вирішили? Ми все зробили, Конституційний Суд України тепер – дуже яскравий приклад для того, як потрібно діяти, розповсюджувати ці дані і як доєднатися до Єдиного державного вебпорталу. Тому це потрібно просто діяти.

За результатами моніторингу цього було вісім актів реагування. Оскільки на сьогоднішній день ще Міністерство розвитку громад і територій, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України,

Міністерство фінансів не виконали належним чином наші вимоги і вимоги законодавства. Тому ми прийдемо до них з поданням. Зараз це готується. Очікуйте.

Наступне. Також було виявлено порушення права на усне звернення, що це вкрай важливо. Ми перевірили сто контакт-центрів і гарячих ліній. Ну, практично всі, які є в державі. Що у нас є? Я думаю, що на слайді є. Відсутність номерів, треба заплатити, тобто багато яких порушень ми виявили. Ми надіслали 60 актів реагування уповноваженого міністерством, ОДА, НСЗУ, Національною сервісною службою, ДСНС, і дальше-дальше можу продовжувати. В результаті недоліки в роботі були усунені, і зараз людина може звертатися до телефону і отримати цю інформацію, яку їй потрібно, щоб надали по тому чи іншому телефонному зв'язку.

Ну, наприклад, до Уповноваженого в цьому розі за 11 місяців звернулось 12 тисяч 134 громадянина тільки на телефонну гарячу лінію. І це кількість звернень.

За моніторингом Уповноваженого протягом 21-го року, які попередні роки залишаються актуальними і невирішеними, зловживання окремими запитувачами правом на доступ до публічної інформації. У зв'язку з цим окремі розпорядних інформації зверталися до Уповноваженого. Такий кричущий приклад. Тобто є і громадяни, які зловживають своїм правом про звернення громадян і отримання публічної інформації.

Сільська рада Харківської області отримала в один день чотири звернення одного громадянина, який запитав інформацію щодо виділення земельних участків за 18-20-21-й роки. Вони звертаються до нас, як нам виконати? Тому що потрібно надати відповіді близько на 20 тисячах аркушах. Тобто для того, щоб це їм зробити, їм потрібно 208 робочих днів. Це в десять разів більше ніж по закону.

Мають місце і випадки, коли запитувачі надсилають велику кількість однотипних запитів на інформацію та свідомо провокують розпорядника до порушення з тим, щоб потім звертатися до Уповноваженого, щоб

Уповноважена прийшла з протоколом. А якщо я не приходжу з протоколом, тому що ми робимо провадження і розуміємо, що це просто зловживання, то на мене подають в суд.

Є такі зловживання, мають місце, і в діяльності Уповноваженого. Тобто вчора відкриваю 33 звернення відомої людини з відомого приводу, для того, щоб просто зруйнувати роботу або нашкодити роботі державного органу. І це потрібно розбиратися вже правоохоронним органам.

Переходимо до іншого питання. У цьому році пандемія… карантинні обмеження створили нові виклики порушення соціальних та економічних прав, перш за все соціальних. Ви бачите, скільки було звернень. До мене звернулося 10 тисяч 596 громадян. Це на 38 відсотків в порівнянні з таким періодом 20-го року. В основному це особи працездатного віку, які не належать до жодної категорії. Я це буду повторювати, щоб наш державний діяч голова комітету врахував це в своїй роботі, в роботі комітету. Тому що це звертаються обізнані люди, і вони говорять, що в них є такі проблеми. І це не стосується якихось містечкових проблем іноді, коли звертаються громадяни. Громадяни повідомляють, що не можуть реалізувати своє право на охорону здоров'я через недостатність лікарів, тому що вони не можуть підписати медичну декларацію.

Що відбулося, коли ми провели моніторинг. Відбулося таке, що ми встановили, що завдяки проведеним реформам, в тому числі децентралізації, в тому числі укрупнення, адміністративно-територіальної реформи проведення, в минулому році 30,6 мільйона осіб мали такі декларації. Зараз відбулося зменшення – 2 мільйони 200 тисяч. Тобто зараз декларації є тільки у 28 мільйонів. Чому? І вони звертаються до нас, чому ми зараз не можемо підписати цю декларацію? Тому що лікарів немає. Фактично немає лікарів.

Чому немає лікарів? Тому що була реформа – скоротили, нових не призначили. А іноді люди просто не йдуть туди. Чому? Тому що низька заробітна плата, і середня заробітна плата у медичних працівників – це 10 тисяч 702 гривні. Це 76 відсотків від середньої заробітної плати в державі.

Шановні, хто піде працювати? І заборгованість, побачите на слайді, яка заборгованість на сьогоднішній день є.

Да, ми можемо наводити приклади, коли працівники, наприклад, міської лікарні Сосновської міської ради у Львівській області були змушені оголосити голодування. І тільки після того, як ми втрутилися в це, змушені були і Червоноградська міська рада виділити 400 тисяч, і Національна служба охорони здоров'я – 435, і заборгованість була погашена. Але ж проблема існує.

Потім, наприклад, у Запорізькій області зафіксовано було 75 випадків відмови госпіталізації хворим на COVID, тому що просто не було ліжок або не було кисню, або чогось ще не було. Ну, людина винна, що така реформа відбувається, що скорочення відбувається лікарень? Ні, вона не винна, їй потрібно реалізувати своє право на охорону здоров'я.

Ключовою ще проблемою ми фіксуємо те, що в бюджеті згідно з законом не передбачається 5 відсотків ВВП, а передбачається половина від того, що потрібно зробити. І тому, безумовно, тут є проблема.

Громадяни звертаються з обмеженням Кабінетом Міністрів України конституційних їх прав в зв'язку із запровадженням карантину. Але треба сказати і про те, що є штучні кризи, які створюються. Знову у нас за жовтень-листопад надійшло 1 тисяча 103 звернення про невдоволення державною політикою вакцинації. Побачите, от це звернення. Це всі були однакові бланки. Ми знаємо, в яких це областях було створено.

Чому це було створено? Тому що, ну перш за все, людина необізнана, і іноді ми фіксуємо, що медичні працівники, вони теж надають неправдиву інформацію щодо цих вакцин. І, безперечно, ми ще зафіксували таке, що людина була не готова, тому що спочатку, коли вона готова і бігла до центрів вакцинації, достатньої кількості вакцини не було. Тобто це є у нас на сьогоднішній день проблемою.

Страшні речі відбуваються відносно смертності. У нас померли 487 тисяч осіб. З них 306 – це через серцево-судинні захворювання. Це головна

проблема того, що людина не може доїхати до лікарні, до неї не приїжджає швидка. І потрібно цим теж опікуватись. Да, ви знаєте всі, що я 6 січня цього року подала конституційне подання щодо невідповідності деяких норм медичної реформи Конституції. Зараз воно на розгляді, ми очікуємо на рішення.

Враховуючи складну епідеміологічну ситуацію, Кабінет Міністрів ввів карантинні обмеження. Але ці обмеження потрібно вводити тільки через закон. І тому я звернулась до Прем'єр-міністра, щоб вони все ж таки надали пропозиції законодавчо врегулювати, якщо такі обмеження потрібні, а ми розуміємо, що вони потрібні, щоб держава забезпечила перш за все свою функцію, щоб було забезпечено право на життя і право на здоров'я всіх людей, не тільки тої людини, яка хвора. Тому потрібно все ж таки тут подумати і зробити ці законодавчі ініціативи.

Щодо порушення трудових прав. І це теж хвилює така тенденція і вона є одна із основних. За даними Держкомстату на 1 листопада цього року заборгованість по заробітних платах 4 мільярди гривень. Да, оце у нас порушення, бачите, які у нас по… Просто я уже не стану наголошувати. З них 354 державні підприємства, державні підприємства, які мають заборгованість перед громадянами 2,4 мільярда. Це 60 відсотків від загальної кількості.

Що це означає, що це таке 4 мільярда? Це 162 тисячі працівників, яким заборгували в середньому по 25 тисяч гривен. Яка небезпека? Небезпека в тому, що може бути не сплачений ЄСВ. Які наслідки? Давайте побачимо, що у нас є… От самі великі боржники по ЄСВ перед громадянами. Бачите на екрані, хто саме це? І це означає, що ці люди, які там працювали, їм не те, що заборгували заробітну плату, їм же ще… не враховано ЄСВ і воно не буде враховано в стаж, і потім вони будуть взагалі позбавлені страхового стажу для пенсії.

Переходимо до іншого напряму. Звернулось 7 тисяч 613 осіб про порушення їх процесуальних прав. Це на 12,5 відсотка більше ніж в

минулому році за цей же період. Хто звертається? Майже всі категорії, в тому числі особи працездатного віку, які не належать до жодної категорії: пенсіонери, засуджені, адвокати, законні представники, представники правозахисних і громадських організацій, народні депутати. Громадяни звертаються за повідомленням додержання процесуального права законодавства під час проведення досудового, дотримання розумних строків іІ своєчасного, до повного виконання рішення суду і законності накладення арешту на майно.

Приклад. Сім років у провадженні Шевченківського районного суду Києва перебуває кримінальне провадження з обвинуваченням двох громадян. Судові засідання цієї справи призначаються з великими проміжками часу. Фактично відбулося за сім років п'ять засідань. І досі йде розгляд.

Восьмий рік триває у Лозинському міськрайонному суді Харківської області судовий розгляд кримінального провадження за обвинуваченням розбещення малолітніх. Малолітній тоді було 9 років, зараз – 16. Ви відчуваєте собі, що відчуває ця дитина, в якої кожного разу питають?

11 років, а точніше 21 травня 2010 року в Київському слідчому ізоляторі утримується громадянин Л., відносно якого кримінальна справа по обвинуваченню у вбивстві з 10 січня 2011 розглядається в Подільському районному суді міста Києва. Він досі сидить – 10 років! 10 років людина…

Міняються судді, то він завантажений, то він у відпустці, то він захворів. Наразі четвертий суддя призначений на розгляд цієї справи – це 11 червня цього року – тільки ми до кого не зверталися! Всі відповідають, що ми не маємо впливу на суд і в нас є судова гілка влади.

Ці порушення можуть стати наслідком незавершеної судової реформи. Зараз у нас всього в державі 7 тисяч 304 судді, з яких 2 тисячі 122 – це вакансії, 28 відсотків.

Зараз слайд покажіть, будь ласка. От ці суди, в яких нічого не відбувається, там жодного судді немає. Ці суди охоплюють 260 тисяч громадян, які просто позбавлені права на правосуддя.

На сьогоднішній день в слідчих ізоляторах України перебуває 17 тисяч 651 особа, це складає 36 відсотків від всіх осіб, які знаходяться в місцях… у в'язницях ДКВС. Що це означає? Це ООН говорить, якщо вже більше 31, то судочинства в державі немає. 31 відсотка. Це говорить, що порушуються розумні строки в судовому розгляді. Громадян в СІЗО буде набагато менше, якщо їх права не будуть порушені.

Хто є основними порушниками? Правоохоронні органи, їх підрозділи, адвокати безоплатної правової допомоги, тому що як вони надають безоплатну правову допомогу, ми знаємо, судді і органи державної виконавчої влади, установи ДКВС.

Приклади. За заявою громадянина, який звертався до мене 24 червня цього року щодо незаконного проведення слідчих дій в кримінальному провадженні слідчими головного слідчого управління Нацполу, мною перед Державним бюро розслідування було ініційовано перевірку. Перевірили. Так це ж скільки людина потерпала від цих знущань. Перевірили, дякуючи тому, що ми все ж таки, я вважаю, що впливова організація і вони дуже швиденько всіх покарали, тому що точно ці факти підтвердились.

У Верховному Суді п'ять років розглядалась касаційна скарга засудженого громадянина "П" (Пукача). Лише після мого звернення до Вищої ради правосуддя було винесено відповідне рішення, а головуючого суддю було притягнуто до дисциплінарної відповідальності. Для забезпечення дотримання процесуальних прав мною було проведено моніторинг 185 судових засідань. Ми присутні на них. Направлено 11 подань. Зокрема, міністру юстиції – 5. Міністру внутрішніх справ – 4, Голові Вищої ради правосуддя – 3. А також скеровано 130 листів з рекомендаціями до інших органів влади.

Забезпечення прав військовослужбовців. Це у нас стратегічний напрямок. Ми знаємо, хто нас захищає сьогодні, і як потрібно, щоб їх права були додержані. За 11 місяців звернулось 455 осіб, це і діючі військові, і ветерани, і їх родини, і особи призивного віку. Які права порушені? Право на

житло, на належний перерахунок пенсій, на соціальний захист, відпочинок, проходження альтернативної невійськової служби.

Приклади. Міністерством оборони в 2021 році видано 725 квартир. На черзі 47 тисяч. Ми порахували, що потрібно 65 років для того, щоб забезпечити всіх цими квартирами. Ну, потрібно щось робити. Я сама була в минулому дружиною військовослужбовця і змінила декілька квартир. Але нам надавали квартири. Зараз я не знаю, яка ситуація. Ну, знаю, просто як люди це, ну… Це ж дуже важко, коли ти ще з родиною.

У 21-му році передбачено 360 мільйонів на погашення заборгованості по судовим рішенням щодо виплати перерахованих військових пенсій. В той час, за даними Пенсійного фонду, ще не виконано 64,9 тисяч судових рішень. Щоби їх виплатити, потрібно 5,3 мільярда. Якщо будемо по 360 мільйонів платити, то це на 15 років.

Хто саме порушує ці права? Командування військових частин, керівництво спеціальних правоохоронних органів, органи соціального захисту, Пенсійний фонд, органи місцевої виконавчої влади.

Приклади. У червні цього року за результатами перевірки Південного регіонального управління Держприкордонслужби встановлено, що 1 тисяча 73 військових, які там служать, не отримали компенсацію за те, що вони платять за житло. І завдяки тому, що ми це встановили і нашому поданню 1 мільйон 100 тисяч отримали ці військовослужбовці ці компенсації. Ви всі пам'ятаєте, що за моєю вимогою до Міністерства оборони України в серпні 21-го року виплачена одноразова грошова допомога, ми про це говорили, в розмірі 1,5 мільйона родині загиблого в ООС військовослужбовця. Тому що просто відмовляли.

Що зроблено? За 11 місяців проведено 183 моніторингових візити і безвиїзних перевірок, направлено тисячу подань і листів для того, щоб виправити таку ситуацію з додержання прав військовослужбовців, проведено 87 просвітницьких заходів щодо обізнаності військовослужбовців, на яких було присутньо 24,5 тисячі військовослужбовців.

Після моїх неодноразових звернень до міністра соціальної політики щодо зменшення диспропорції, пам'ятаєте, військовослужбовці і правоохоронні органи, була диспропорція в тому, що ці військовослужбовці отримували менше це грошове забезпечення. Завдяки цьому кожному доплачують тепер 2 тисячі гривень. Кожному військовослужбовцю, щоб цю усунути диспропорцію.

У вересні 2021 року заборгованість Міноборони з обов'язкових виплат військовослужбовцям становила півтора мільярда гривень. Ми підняли це питання. Пам'ятаєте – оголосили, публічно зробили заяву. Дякуємо Міністерству оборони, міністру оборони, першому тоді віце-Прем'єр-міністру, подали довідку Верховній Раді. Дякуємо народним депутатам – підтримали, все забезпечено, все виплачено.

В цьому році до мене… наступний кейс… звернулося 3 тисячі 895 осіб із захистом прав на приватність. Це нібито невелика кількість, але вдвічі більше, ніж в минулому році. Що це означає? Означає, що в нас є така знову проблема.

Хто ці особи? Це особи працездатного віку: адвокати, представники… захисники, особи з інвалідністю. Люди найбільше звертаються за діяльністю колекторських компаній і макрофінансових установ і оприлюднення персональних даних в месседжерах, соціальних мережах і так далі.

Що роблять колекторські компанії? Вони просто ображають людей, телефонують кожної хвилини, телефонують всім, хто ніякого відношення не має до цих кредитів, просто їх знищують. Завдяки тому, що ми гарно співпрацюємо з Національною поліцією і Національним банком, то дякуючи цьому 20 відомостей внесено в ЄРДР і вже порушено кримінальні справи.

Так, дякую народним депутатам, що у 2021 році був прийнятий і набрав чинності Закон про захист споживачів при врегулюванні простроченої заборгованості. Але він не діє. Тобто у нас… ми бачимо, що нічого не змінилося: вони як страждали від цього, так і страждають.

Тут потрібно, на мій погляд, врегулювати те, щоб такі побутові маленькі кредити не надавали під 400 відсотків. Швидкі такі кредити. Тобто тут проблема, її треба вивчити і якось довести, щоб людина не страждала від цих кредитів. Тому ми думаємо, що потрібно тут все ж таки…

Ми зробили 56 перевірок. В результаті представникам органів державної влади, Міністерства юстиції, Мінсправах, інших були винесені 49 приписів, складено 17 протоколів, в тому числі Міністерству юстиції, Міністерству у справах ветеранів, Міністерству… просто всіх. Пам'ятаєте всі, що було оприлюднено 53 мільйони записів персональних даних громадян в сети. Завдяки співпраці нашої з Національною поліцією і Службою безпеки це все вже припинено і изъяты всі ці дані.

Ми багато просвітницької роботи зробили, що разом з Радою Європи у нас є такий курс "Захист персональних даних". Але, безумовно, потрібно, щоб врегулювати це питання, змінити законодавство, я дякую тут народним депутатам, які напрацювали зміни до Закону "Про захист персональних даних", і про нову інституцію, ми очікуємо такого рішення.

І не можу не сказати про тих, хто знаходяться у в'язницях. Вони теж звертаються, і кількість звернень збільшилась вдвічі відносно 19-го року, на 10 відсотків відносно 20-го року. Тобто звернулось 3 410 таких осіб. Хто це? Це близькі, рідні – майже 50 відсотків, засуджені і особи, взяті під варту. На що скаржаться? Скаржаться на умови утримання, на охорону здоров'я. 80 відсотків цих порушень фіксується на ДКВС, яке належить до відомого всім міністерства.

Під час спалаху коронавірусної інфекції ми всі тут, правозахисники знають, що в Бориспільській ВК-119 була, ну, така дуже складна ситуація, що там не було ні лікарів, що за три дні після першого офіційного підтвердження випадку захворювання кількість осіб з захворюванням розповсюдилася до 44 осіб і один помер. Це просто нічого не відбулося, ніхто нікого не підтримав, ніяких ліків, ні тестів ніхто не дав. І тому тут потрібно теж звертати на це увагу. Лише за моїм втручанням були надані ліки і відправлені туди медичні

працівники. Зараз прокуратура завела кримінальне провадження по статті 325 Кримінального кодексу, і триває це провадження.

З метою запобігання катуванням, жорсткому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню в рамках національного превентивного механізму ми постійно збільшуємо кількість моніторингових візитів. І ви бачите на цьому слайді, як ми зросли. Це з 12-го року складено, коли запроваджений був національний превентивний механізм нашої держави. Тобто ми збільшили таким чином. І треба сказати, що Європейський комітет з запобігання катуванням, підкомітет ООН проти катувань відзначили досвід інституції уповноваженого як позитивний, що відображено в європейському інформаційному бюлетені.

Вперше в 2021 році ми охопили майже 25 відсотків всіх місць несвободи. Це величезна кількість – 958. Це за 11 місяців, тобто ми ще працюємо, ми ще біжимо, тобто ми ще будемо збільшувати цю кількість і якість, безумовно.

Що у нас з правами? В 99 відсотках моніторингових візитів ми фіксуємо порушення прав людини, охорону здоров'я, надання медичної допомоги, гідні умови тримання і питки. За моїми зверненнями розпочато 30 кримінальних проваджень відносно цього. Ми направили 2 тисячі 371 лист з рекомендаціями і очікуємо, що вони будуть виконані, і намагаємося, щоб вони були виконані. Завдяки тому, що ми бачимо, як порушуються права людини, яка утримується в місцях несвободи на здоров'ї, ми взяли це під фокус і зробили аналіз за 2018-2021 рік, як у нас проводиться медична реформа в тюремній медицині. І дякую тут пану Євгену Захарову Харківської правозахисної групи, що ми тут разом зробили цю спецдоповідь. Зараз вона вже друкується, і скоро ви будете мати можливість її побачити. І ще у нас зараз, ми робимо, дороблюємо спеціальну доповідь щодо прав осіб з психічними розладами, інтелектуальною недостатністю в місцях несвободи.

Шановні колеги, хто отримав от таку карточку, там є QR-код. Наводите, там є більше інформації про нашу роботу: роз'яснення,

рекомендації по застосуванню законодавства, наші спеціальні доповіді, щорічна доповідь. Таке ж саме посилання QR-код буде розміщений після сьогоднішнього заходу на сайті.

Дякую вам дуже, що ви надали можливість стільки висловити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Людмила Леонтіївна, за дуже ґрунтовну серйозну доповідь.

Надаю слово пані Дафіні Герчевій – постійна представниця ПРООН в Україні. Будь ласка, пані Дафіна.

ГЕРЧЕВА Д. Дуже дякую.

Мені приємно приєднатися до цієї події, яка присвячена захисту прав людини. І сьогоднішні теми будуть фокусуватися на захисті прав людини.

В 2021-му, незважаючи на зусилля уряду України, дуже багато було звернень, які стосувалися прав людини. Коли ми говоримо про Стратегію національного захисту прав людини і Національну стратегію побудови суспільства в Україні, дуже важливо говорити про це особливо під час пандемії COVID-19. Ми також говоримо про покращення зусиль. І локдаун, який принесла зі собою пандемія, вона дала поштовх розвитку цифрових технологій і цифрових підходів до рішення багатьох проблем.

Цифрове перетворення принесло нам багато хорошого. Перш за все, крім всього іншого, це принесло нам і проблеми у захисті персональних даних. І ми працюємо тісно разом з Офісом омбудсмена в Україні для того, щоб ці питання цифрового переходу, цифрового перетворення розповсюдити на всі галузі надання послуг, на те, щоб вони були більш надійними, і намагаємося знайти рішення захисту персональних даних.

Ми, звичайно, також приділяємо увагу захисту особистих прав і свобод кожного громадянина України. Ми будемо просуватися за цим порядком денним разом з нашими партнерами на національному рівні, на міжнародному рівні. І я хочу також виразити свою подяку, свій захват

діяльністю пані омбудсмена. Ми проводили дуже чіткі, дуже своєчасні дискусії стосовно прав людини. Ми будемо продовжувати в цьому ж конструктивному напрямку.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Дафіна, за вашу участь.

Передаю слово Драганчук Інні – заступниці міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій.

Будь ласка, пані Інна.

ДРАГАНЧУК І.О. Доброго дня, шановні колеги! Рада всіх бачити, навіть віртуально. Перепрошую, що не змогли приєднатись, дуже зараз напружений період робочий.

Хотілося б розповісти вам про конкретні справи, які були реалізовані міністерством цього року без … *(Не чути)* про те, наскільки важливо дотримання прав людини, тому що всі, хто тут зібрались, точно знають про регулярні їх порушення і про те, який би звіт ми сьогодні не предоставляли будь-якому з представників сьогоднішніх відомств, які беруть участь, роботи дуже багато.

Отже, основне, що відбулося цього року, і те, про що кожен з нас має розуміти, що … *(Не чути)* виключно завдяки спільним діям і спільним зусиллям, це, звичайно, запущення повноцінної компенсації за … *(Не чути)* житло, яке ми минулого року розпочали і цього року вдосконалили. І фактично, я думаю, що кожен з нас може пишатися, тому що він на своєму місці виконав повноцінно свою роль. І ми сьогодні розуміємо, що кожен майже з 500 людей, які отримали компенсацію цього року, отримали завдяки спільним зусиллям.

Ми зі своєї сторони підготували нормативно-правову базу, відповідно ми прийняли і пройшли дуже непростий процес погоджень, але кожен із присутніх представників громадськості, омбудсмена, безпосередньо

депутати, звичайно тільки завдяки спільним зусиллям ми змогли реалізувати… на наступний рік в нас буде ще більш вдосконалена система, оскільки найближчим часом, *...(Не чути)* сьогодні буде прийняті зміни до нашої постанови, які фактично дозволять нам більше покривати об'єктів зруйнованих, які сьогодні знаходяться з обмеженим доступом. Ми уповноважуємо військових для того, щоб вони обстежували ці об'єкти. Ми фактично будемо брати в роботу ті об'єкти, які до цього часу неможливо було би потрапити нашим комісіям.

Другий момент, який стосується нашої роботи, це забезпечення права на житло, який є найбільш вразливим і болючим моментом для, знову ж таки, кожного, хто працює в нашій сфері, це, звичайно, навіть цього року збільшили фінансування в межах шість разів на придбання житла за субвенціями, які ми спрямували в регіони.

Важливо зазначити, що всього взяли 24 області участь у нашій програмі субвенцій, і майже 1200 осіб, внутрішньо переміщених осіб, отримали або отримають до кінця року тимчасове житло. Як ви розумієте, це абсолютно нормальна європейська практика, коли країна не може забезпечити всім приватне житло, натомість створює умови, в яких громади підсилюють свій фонд тимчасовим житлом, і в той самий час внутрішньо переміщені особи, які найбільше потребують цього житла, можуть ним безкоштовно користуватися.

Ну, і, звичайно, напевно, найбільш емоційна складова за цей рік, фактично за яку відповідаю особисто я, це, звичайно, реінтеграційні курси для молоді з тимчасово окупованих територій. Ви знаєте, що процес був дуже непростим, ми так само об'єднували навколо себе основних стейкхолдерів цього процесу, і дуже сильно дякуємо кожному з присутніх, хто був залучений до цього. Ви розумієте, що цього року приїхало 200 дітей на підготовчі курси і трохи більше 2 тисяч – 2 тисячі 83, якщо не помиляюсь, вступників по квоті. Звичайно, для когось… людина з критичним мисленням скаже: всього 2 тисячі або всього 200? Я наголошувала і буду наголошувати

в майбутньому, що це цілих 2 тисячі героїв, які не побоялися з усіма обставинами, пропагандами, усім, що відбувається, процедурами залякування на окупованих територіях, наважилися разом зі своїми родинами, прийняли рішення зв’язати своє майбутнє з Україною, яку вони люблять і поважають.

Двісті дітей, які пройшли підготовчі курси, з якими ми тримаємо дуже міцний зв'язок, і нам дуже важливо його не втратити. Це про людський зв'язок, не про зв'язок між посадами міністрів, заступників, народних депутатів, а в першу чергу зв'язок між громадянами України, які допомагають іншим громадянам з окупованих територій, молодим громадянам переїжджати і будувати тут своє майбутнє. Це, безумовно, наша основна задача на наступний рік – збільшити кількість цих дітей, які протягом підготовчих курсів зможуть не отримати виключно академічні знання шляхом додаткового вивчення української мови, літератури або історії України, а для того, щоби за той крок, період, коли ми відводимо для підготовчих курсів, ці діти повноцінно могли інтегруватись … *(Не чути)* громади, стати волонтерами, з першого-другого курсу фактично разом із тими, хто їх тримає, в майбутньому розбудовувати ті місця, де вони будуть в майбутньому, скажімо так, реалізовувати всі свої, як мені здається, дуже амбітні плани, які є у всіх молодих людей України.

Тому це про основні наші, скажемо так, робочі досягнення. Вчергове хочу подякувати вам. Ми не маємо ілюзій про всі виклики, які у нас залишаються відкритими і яких дуже багато, це і, звичайно, запуск комісії зниклих безвісті за особливих обставин. Я думаю, тут зараз дуже багато кому знайдеться, що сказати з цього приводу, наскільки ми продовжуємо грати в бюрократичне вирішення цієї проблеми, а насправді вона не вирішується. Це, звичайно, і питання розселення, і взагалі створення окремих підходів по розселенню місць компактного проживання. Це, звичайно, політичні в'язні, з якими у нас все ще відбувається дуже непростий процес і комунікації, і поновлення їх прав. Але все ж таки я хочу сказати, що зміни є. Я дуже сильно

вірю в те, що в майбутньому ми зможемо ці зміни робити більш ефективними.

Сподіваюся зрозуміли і почули, без зайвих офіційних промов. Дякую вам дуже.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Інна.

Передаю слово Коломієць Валерії – заступник міністра юстиції України.

Чи є у нас заступник міністра онлайн? У нас Мін'юст не дочекався своєї черги. Рухаємося далі.

Передаю слово Свиридовій Дар'ї – перший заступник Постійного Представника Президента України в Автономній Республіці Крим.

СВИРИДОВА Д.О. Доброго дня всім! Доброго … *(Не чути)* Дякую *Не чути)…* і загалом дякую за завжди плідну роботу з Комітетом в питаннях захисту з прав людини і, зокрема, звичайно, проблемах, які стали наслідком збройного конфлікту в Україні і тимчасової окупації частини територій нашої країни.

Безумовно, сьогодні я в першу чергу хотіла би кілька слів сказати про роботу в контексті тимчасово окупованих територій Криму і тих серйозних порушень прав людини, це тимчасова окупація має наслідком вже вісім років, і, безумовно, відповідаючи на запит пана Дмитра Лубінця, хотіла би окреслити декілька моментів, які, на наш погляд …*(Не чути)* в нашій співпраці і роботі з комітетом найближчим часом.

Ну, загалом діяльність представництва зосереджена, і червоною лінією нашої діяльності згідно задач, визначених Президентом, є робота в питаннях захисту прав людини. Це питання як роботи з громадянами і допомоги у зверненнях громадян, так і, звичайно, участь у розробці стратегічних документів *...(Не чути)* які стосуються захисту прав людини в умовах збройного конфлікту та подолання його наслідків.

Загалом, якщо ми кажемо про звернення громадян, то я б хотіла сказати, що тільки в цьому році, який ще не завершився, представництво опрацювало більше… майже 6 тисяч звернень громадян, які або проживають на тимчасово окупованій території Криму, або виїхали звідти. І здебільшого всі ці звернення стосуються питань порушення прав людини як з боку окупаційної влади Російської Федерації, так, на жаль, і питань порушень, з якими стикаються наші громадяни в комунікації з державою Україна.

Серед найбільш запитуваних питань, з якими до нас звертаються, це, звичайно, питання отримання адміністративних послуг, отримання паспортних послуг, доступу до банківських послуг, які буквально до останнього часу були майже недоступні для населення окупованих територій, це і питання оформлення майнових прав, оформлення спадщини. І, звичайно, останнім часом ми стикаємося з величезною кількістю питань, пов'язаних із доступом до медичних послуг.

...(Не чути) давати достовірні дані, бо їх має лише … *(Не чути)* , але кількість... дані по смертності від пандемії COVID-19, які дає окупаційна влада офіційно, щонайменше зменшені у більш ніж 5 разів, і фактично ми сьогодні маємо, за останні два роки ми спостерігаємо страшну тенденцію збільшення смертності, атипічного збільшення смертності на окупованих територіях, населення наших окупованих територій Криму, і, звичайно, на жаль, ми пов'язуємо це, в першу чергу, з тією прихованою смертністю, викликаною захворюванням на COVID-19 і погіршенням у зв'язку з цим, суттєвим погіршенням загалом якості надання медичних послуг на окупованій території.

У зв'язку з цим, безумовно, для нас, і ми раді, що таким пріоритетом є і для профільного Міністерства реінтеграції тимчасово окупованих територій є важливим надання медичних послуг нашим громадянам на підконтрольній Україні території.

Наразі належним чином вакцинуватися належними вакцинами наші громадяни вже можуть на підконтрольній Україні території, належними

вакцинами. Більш того, нещодавно така вакцинація стала доступною безпосередньо і на двох КПВВ з Кримом. І це важливі теж тенденції, які не можемо не відзначити.

Безумовно, важливою є … *(Не чути)* для нас є і питання подальшого облаштування КПВВ. Це перше питання … *(Не чути)* до адміністративних послуг. Але я сподіваюся, що це питання так само буде і на контролі комітету облаштування роботи КПВВ і на контролі профільного міністерства *… (Не чути)*

І щодо стратегічної роботи хотілося б декілька слів теж сказати. Із важливо для нас в тому році нарешті *… (Не чути)* реінтеграції тимчасово окупованих територій, Криму. Однією із ключових цілей цієї *… (Не чути)* є, власне, саме захист прав і законних інтересів наших громадян, які стали жертвами тимчасової окупації і порушень своїх прав в зв'язку зі збройним конфліктом.

Станом на сьогодні не зроблено план реалізації заходів … *(Не чути)* Сподіваємося, що цей план буде так само*… (Не чути)* цього плану буде свідомо і *… (Не чути),* бо дуже багато питань в цьому плані стосується реалізації захисту прав наших громадян. Безумовно … *(Не чути)* з реалізації цієї стратегії плану заходів на його виконання.

Ну, і, звичайно, важливим заходом і в контексті захисту прав людини і актуалізації тематики прав людини, і порушення прав людини в цьому році ініційовано Президентом саміт, установочний саміт Кримської платформи *…(Не чути)…* в контексті деокупації Криму.

… *(Не чути)* … нарешті врегулювали захист прав фізичних осіб, які лишаються на окупованих територіях в контексті їх комунікації з *… (Не чути)…*

Ну, звичайно, залишаються питання, які для нас є актуальними дуже на зараз щодо підтримки … *(Не чути)* дякуємо комітету і сподіваємося на ровиток … *(Не чути)* В першу чергу, звичайно, … *(Не чути)* розгляді парламенту … *(Не чути)* Це законопроект, внесений Президентом і

визначений як невідкладний … *(Не чути)* внаслідок збройної агресії проти України.

Цей законопроект … *(Не чути)* У зв'язку з цим … *(Не чути)* Я ще раз хочу подякувати за системну співпрацю з комітетом і побажати всім учасникам *…(Не чути)* в Україні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Дар'я, за окреслення проблематики по АР Крим. На жаль, у вас якісь технічні проблеми, ми вас не дуже добре чули, але, в принципі, все було зрозуміло. Дуже дякую.

Передаю слово пані Матільді Богнер – голові Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні.

Будь ласка, пані Матільда.

БОГНЕР М. Дякую дуже. Я сподіваюсь, що ви мене добре чуєте. Також хочу подякувати головуючих за організацію цього важливого круглого столу.

Те, що стосується Комітету з прав людини Верховної Ради, хочу подякувати за партнерство разом з нашим офісом минулого року і те, що спрямоване на вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням прав людини, і такі установи, з якими ми співпрацюємо, які є такими довірчими, надійними партнерами нашими – парламент і Офіс Уповноваженого з прав людини в Україні, те, що вони роблять для громадян України і для суспільства, це сценарій, якого ми чекали десь з того часу, коли виникла ця проблема з пандемією.

І, безумовно, ми опікуємося питаннями, які є, поточною ситуацією в суспільстві, включаючи меншини національні, і людей з інвалідністю і багато інших. Це дуже важлива складова нашої роботи, це пов'язано із зобов'язаннями для того, щоби забезпечити сталий розвиток і виконання цієї програми в цій царині, включаючи Україну. *…(Не чути)* про бюджет,

безумовно, необхідно забезпечити, щоби було це пов'язано з національною стратегією забезпечення виконання прав людини і забезпечення таких прав … *(Не чути)* цілей сталого розвитку. Знову-таки хочу подякувати за участь під час розробки цієї стратегії політики.

Якщо подивитися на ситуацію в Україні … *(Не чути)* звітом. Також якщо говорити про громадянське суспільство, ми маємо взяти на озброєння відповідний підхід, включаючи рекомендації, які необхідні для того, щоби вдатися до необхідних заходів забезпечення реалізації роботи громадянського суспільства.

Знову-таки те, що стосується національних меншин, треба подивитись … *(Не чути)* поправки до існуючого законодавства …*(Не чути)* щоби включати, скажемо, те, що стосується злочинів, пов'язаних з ненавистю так званої, злочинів, спрямованих проти спільноти ЛГБТ, і таке інше, а також до більш жорстоких проявів насильства, більш жорстокого насильства. Ми також можемо надати допомогу у тих кроках … *(Не чути)* реакції на такі ситуації і з забезпеченням прав.

Хочу подякувати усім вам ще раз за те, що ви надали нагоду з вами співпрацювати, працювати сьогодні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. …слово Даніелє Буннског – голові реалізації програм делегації Міжнародного комітету Червоного Хреста в Україні.

БУННСКОГ Д. Доброго дня, шановні пані та панове! Я буду сьогодні говорити на англійській мові. Я переходжу на англійську мову. Дуже дякую вам, пані та панове, за те, що мене запросили взяти участь в цьому важливому заході сьогодні, круглому столі, дуже важливому обговоренні.

… *(Не чути)* працює дуже активно в багатьох сферах. Але сьогодні буду торкатися проблем, скажімо, тих, хто пропав безвісти, і їхніх родин. І хочу поділитись з вами історією з Марією.

Марія, це мати Юрія, який пропав безвісти десь у 18-му році на лінії розмежування, скажімо, і не мав зв'язку зі своєю матір'ю. Марія вже чекає кожного дня і ночі сім років. Ніякої звістки про свого сина вона… Вона зверталась до багатьох організацій, поліції, СБУ, медичних закладів і таке інше і декілька разів намагалася дістати якусь додаткову інформацію, але не змогла це зробити. Вона навіть зверталася до гадалок, вона багато-багато витратила грошей на такі заходи.

Сьогодні Марія хоче досягти тільки одного: вона хоче об'єднатися, щоб повернувся до неї її син і він ніколи її не покидав. І в першу чергу треба мати на увазі, що які є шанси, що він повернеться. Навіть таке буде полегшення для Марії, якщо він загинув, що буде знати, де його тіло. Вона хотіла би поховати його належним чином, гідним чином десь на цвинтарі чи на кладовищі. Ця історія з Марією, будь ласка, вам потрібно помножити цей випадок на 140, тому що саме стільки зараз є тих, хто шукає своїх зниклих безвісти.

Тих, хто звертався до нашого офісу у Києві, Маріуполі, Слов'янську і Луганську, Донецьку, вони продовжать повідомляти нас, що на це впливало на їхню спроможність мати достойне гідне і нормальне життя, і вони все ще чекають на якісь рекомендації чи поради. Деякі з них навіть більше не зв’язуються з нами, тому що вони вже не з нами, так би мовити.

Якщо говорити про людські страждання, які є дуже такими болючими, прийняття закону стосовно зниклих безвісти людей, і це яскравий приклад того, що ... *(Не чути)* на себе владні структури відповідальність за зниклих безвісти людей. Але те, що робилося комітетом у 2020 році, це визначає визнання біди і горя цих людей, які страждали достатньо вже. І, будемо казати, останні дії, вони дають надію, скажемо, надію, сподівання цих людей, що буде вирішено з початку цього військового конфлікту, що робилося з боку владних структур. За останні місяці ми також хотіли би відзначити зусилля, внести поправки в існуючий закон, знайти якісь обсяги, які б задовольнили інституційні та політичні …

Я користуюся нагодою цього круглого столу для того, щоб поділитися з вами тим, що ми вважаємо важливими факторами перш за все стосовно механізму, який допоможе функціонувати комісії. Він повинен бути підсилений і повинен бути встановлений де-факто. Той, хто відповідає за людей, зниклих безвісти, повинен мати, так би мовити, гуманітарний підхід до самих цих зниклих людей, до їхніх сімей. Повинна бути сильна інтеграція і координація між міністерствами та відомствами, які займаються пошуками, в тому числі юридичною системою Міністерства охорони здоров'я. Звичайно, нам потрібна дуже серйозна політична воля уряду та місцевих урядів для того, щоб вирішувати ці питання.

Ще важливим питанням є адресація фінансових потреб сімей для того, щоб вони крім всього іншого, крім цього отримували ще й психологічну підтримку. Також признання того, що ці сім'ї є такими, що втратили жодного зі своїх родичів. Ну, і досі ми надаємо весь наш досвід, наш експертний потенціал для того, щоб співпрацювати з органами влади України над цими питаннями.

Дуже дякую вам за те, що дали можливість висловитися. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Також дякуємо за те, що підняли вкрай важливу тему, і якраз ми від Мін'юсту хотіли почути в тому числі їх позицію щодо діяльності комісії.

Рухаємося далі. Передаю слово Нургуль Асилбековій, яка представляє ООН Жінки. Будь ласка.

АСИЛБЕКОВА Н. Дякую, Дмитро Валерійович і Людмила Леонтіївна.

У ООН Жінки тоже очень широкий формат… мандат, но я сегодня хотела остановиться на таких важных секторальных реформах, как децентрализация. Людмила Леонтьевна уже упоминала, мы как раз вместе с Офісом Уповноваженої готовим такой флагманский анализ влияния

децентрализации на гендерное равенство и права человека, и 14 декабря будем его презентовать.

Вот пандемия повлияла на все, в том числе на работу договорных органов ООН. Мы знаем, что Украина предоставила девятый периодический отчет по реализации Конвенции CEDAW. И, к сожалению, из-за пандемии только в следующем году в марте ожидается рассмотрение отчета Украины. И мы надеемся, что комитет уже предоставит свои заключительные комментарии.

Мы как раз оказываем поддержку омбудс-офису по подготовке тематического отчета. И даже не ожидая того, что скажет комитет, уже сейчас мы хотели бы обратить внимание Национального института по правам человека на разрывы, которые ми идентифицировали в такой важной многоуровневой реформе, как децентрализация, которая очень успешна, одна из самых успешных, и цель ее – людиноцентричность, предоставление более качественных услуг, приближение услуг к гражданам Украины и их партиципация. Наш анализ показывает о том, что из-за того, что не учитывается, не синхронизированы процессы этих реформ, недостаточная координация и, в принципе, сокращение гендерных разрывов прав человека не ставится целью этой реформы в нормативной и программной рамке, хотя оно проговаривается, приводит к тому, что, соответственно, следующие подзаконные акты, следующие проектные документы и мониторинговая рамка не предполагает сокращение этих разрывов.

Что мы имеем в виду? Мы проделали анализ доступа к услугам по методологии подхода, основанного на правах человека, Triple A and Q availability, accessibility, affordability and quality – наявность, физическая, информационная, финансовая доступность и качество услуг. И даже в той ситуации, когда услуги наявны, а это то, чем отчитываются органы государственного управления, что услуги существуют, когда мы смотрим фактически, эти услуги, они есть, но они недоступны, особенно для той категории, которая даже не может обратиться в омбудсофис, потому что

очень низкая информированность, очень низкая уверенность в себе и так далее.

Наш анализ доступа к услугам среди женщин с инвалидностью и женщин, которые воспитывают детей с инвалидностью, показывает, что 71 процент из них не вакцинированы или не собираются вакцинироваться вообще, при этом будучи уязвимой категорией, и из них 61 процент не знаю где получить достоверную информацию о вакцине. То есть из-за информационного разрыва вот такая ситуация, хотя мы знаем, что уряд очень много делает по повышению информированности о необходимости вакцинации.

И реформа децентрализации, административно-территориальная реформа, да, привели к сокращению определенных услуг на уровне территориальных громад. И по нашему анализу наиболее позитивная оценка благоустрою и самый негативный, это доступ к медицинской помощи, это самая негативная оценка и среди женщин она больше, потому что доступ к репродуктивным услугам, он еще больше.

В наших пилотных областях, я не буду говорить в каких, нет ни одной дружественной клиники, предоставляющей гинекологический сервис ВИЧ-позитивным жінкам, жінкам с инвалидностью, нет этого кресла, которое можно давно закупить и поставить, обучить врачей и так далее. То есть этим женщинам некуда обратиться. И это базовая услуга, гарантированная законодательством. И мы очень надеемся, что как раз в тематическом отчете Министерство здравоохранения увидит и предпримет эти меры.

И что еще хотела сказать. Отсутствие доступных дезагрегированных данных на уровне территориальных громад приводит к тому, что… Мы тоже не можем вот так вот их обвинять, что они не делают, потому что у них нет этих данных. У нас год занял на то, чтобы в пилотных громадах собрать эти гендерные профили, по крупицам собирать данные административные и статистические.

И вот мы приезжаем в нашу громаду и говорим с головой, я говорю: "Вот сюда вам пандус нужно поставить, чтобы въехать в сільраду. У вас хорошо на первом этаже, всего три ступеньки". А он говорит: "А у нас нету людей на візочках в громаде". А я смотрю на него и вспоминаю, что у него в громаде 69 человек с инвалидностью и из них пять вообще немобильные, а остальные – очень многие маломобильные. То есть для влади, к сожалению, этих людей не существует. Или в библиотеке говорят: у нас нет с этим проблем. Библиотека на втором этаже, даже здоровому человеку сложно туда подняться. Мы, говорит, они звонят нам, и книжки им относим домой.

Я говорю, вы понимаете, человеку, наверное, хочется выехать из четырех стен, приехать вот в эту библиотеку, походить по этим стеллажам и самому выбрать эту книжку. Это как раз вот тот … *(Не чути)* когда вроде бы услуга есть, но она как бы по многим параметрам недоступна. И пока мы не будем мониторинговую рамку вот именно через этот механизм пропускать, мы не будем достигать того, что сокращение разрывов, главная цель державного управления і місцевого самоврядування, чтоб сокращались разрывы между самыми привилегированными и самыми уязвимыми в сторону улучшения положения последних. И пока не будет данных, пока не будет мониторинговой рамки мы не сможем отследить, как мы эти разрывы сокращаем.

И последнее, что я хотела сказать, это то, о чем и комитет говорит, и национальный гендерный механизм, административно-территориальная реформа сузила горлышко этой бутылки. Было 11 тысяч рад, стало тысяча сто с чем-то. Соответственно количество депутатов уменьшилось. И женщин было 53 процента среди сельских рад, теперь стало 43. То есть пошло сокращение и среди голов громад.

И если мы говорим о женщинах, которые с множественной дискриминацией, женщины с инвалидностью, многодетные и так далее, с особыми потребностями, им вообще добраться до уровня принятия решений

очень сложно. И соответственно принимаемые решения не учитывают этого измерения "множественная дискриминация женщин".

И по нашей работе с территориальными громадами, однозначно они, может быть, и хотели бы, но не могут. Потому что, во-первых, деньги не идут за полномочиями, к сожалению. И недостаточная методическая поддержка со стороны центральных органов виконавчої влади по реализации гендерного и правозащитного подхода в реформе децентрализации. В то время как гендерная правозащитная экспертиза очень хорошо аккумулирует, Украина имеет очень, ну, достаточно сильный гражданский сектор, где эта экспертиза аккумулируется и на местах, и прекрасные региональные университеты, и делают хорошие исследования и оценки. Но, к сожалению, из-за того, что нет этого постоянного механизма, да, механизм консультативно-дорадчих органов не работает, к сожалению, эта экспертиза сама по себе. Ну, а как бы принимаются решения сами по себе.

Я бы в заключение хотела сказать о том, что мы однозначно поддерживаем изменения в законодательство по усилению мандата омбудс-офиса по осуществлению мониторинга. И призываем комитет, Дмитро Валерійович, продолжать этот мониторинг по реализации женщин, особенно сталкивающихся со множественной дискриминацией, во исполнение не только Конвенции CEDAW, но и других конвенций, и … *(Не чути)*, вот ромы, женщины с инвалидностью. Это те категории, которые настолько у вразливій ситуации, что однозначно нужны очень четкие меры по мониторингу их положения и по улучшению их ситуации. И гендерный impact, да, влияние пандемии, оно, во-первых, должно быть признано урядом и меры должны приниматься с учетом этого признания.

Что-то делается, вот мы скоро будем выпускать вторую социально-экономическую оценку влияния пандемии, что-то делается как бы… мы не можем сказать, что уряд не признает, но, наверное, нужно публично проговаривать это признание, что мы делаем это, потому что мы хотим вот этим и этим группам помочь.

У меня на этом все. Дуже дякую и желаю нам очень успешной співпраці.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую дуже.

Передаю слово Кондур Земфірі – координатор проекту Ради Європи захист прав національних меншин.

КОНДУР З. Дякую, вам пане Дмитре, пані Людмила.

Шановні колеги, учасники та учасниці сьогоднішнього заходу! Говорячи про захист національних меншин, звичайно, хочу нагадати про те, що Україна підписала і ратифікувала відповідні міжнародні договори, пов'язані із захистом національних меншин, зокрема, Рамкову конвенцію Ради Європи про захист національних меншин і Європейську хартію регіональних мов або мов меншин.

Діяльність Ради Європи в галузі із захисту національних меншин базується на принципі, що захист меншин є частиною універсального захисту прав людини. І свій внесок ми в цей процес вносимо, реалізуючи проект захисту національних меншин, включаючи ромів та мов меншин України, а також через проект посилення доступу до правосуддя через несудові механізми правового захисту для потерпілих від дискримінації злочинів на ґрунті ненависті та мови ворожнечі в країнах Східного партнерства.

Рада Європи спільно з іншими міжурядовими і міжнаціональними партнерами рекомендувала створення органу, який би опікувався питаннями етнополітики та національних меншин. І ми дуже вітаємо те, що в 2019 році Державна служба з етнополітики та свободи совісті була створена, але досі потребує такої певної підтримки і знаходиться в стані такої розбудови. Але під час, скажімо, такого періоду нашими дуже надійними партнерами в роботі наших проектів став саме Офіс Уповноваженого і Комітет з прав людини.

Я хочу зазначити про те, що під час регіональних візитів і постійних моніторингових візитів, які проводяться Офісом Уповноваженого, і тих виїздів, які були саме здійснені Комітетом з прав людини, на яких ми мали можливість бути присутніми, ми побачили проблеми національних спільнот і в тому числі ромів, які дуже відрізняються від того, що дуже довгий час, скажемо так, озвучували на різних рівнях і в основному це було питання фестивалів, пошиття костюмів і якоїсь творчої діяльності.

Під час зустрічей, які проводились і комітетом, і Офісом Уповноваженої, з ромськими громадами і з представниками нацспільнот, ми побачили, що це питання набагато ширше, це питання дискримінації, це питання доступу до житла, оренди житла, доступу до соціальних медичних послуг, доступу до працевлаштування, питання освіти рідною мовою, питання білінгвальної освіти в школах, також питання участі і прийняття рішень на місцевому рівні і особливо під час формування територіальних громад. На жаль, не брались до уваги потреби національних спільнот і вони не були активно залучені до цих процесів як чоловіки, так і жінки представники національних спільнот.

Звичайно, якщо говорити про ромську громаду, то на додачу цих питань, які я зазначила, це питання ефективної реалізації ромської стратегії і питання, яке дуже гостро стоїть – це питання документування. Ми бачимо, що зараз Держслужба з етнополітики проводить розробку національного плану заходів, він поки що не є затвердженим, але це призводить до того, що на місцях не йде реалізація саме виконання вже затвердженої ромської стратегії, яка була затверджена влітку. Ми отримали певні звернення від обласних ОДА, від ромських організацій з приводу того, що без затвердженого національного плану заходів вони не мають чіткого розуміння яким чином має впроваджуватися стратегія, і ОДА не можуть розробити, тобто вони не мають певної вказівки про те, щоб розробити вже свої обласні плани заходів на виконання цієї стратегії. Тому я дуже сподіваюся, що

Держетнополітики найближчим часом зможе вже подати на затвердження національний план заходів, який буде надалі ефективно реалізовуватися.

Багато говорили про вплив COVID на певні вразливі групи. І тут я хочу подякувати пані Людмилі Денісовій за те, що спільно з нашим проектом і за участю ромських посередників був підготовлений звіт впливу пандемії COVID саме на ромські громади в Україні. І хочу зазначити, що це єдиний звіт серед багатьох європейських країн, який був підготовлений саме державною інституцією і презентований на форумі за участю органів рівності і омбудсменів чотирнадцяти країн, після якого було прийняте рішення створити таку платформу міжнародну для обміну постійного досвіду і спільної роботи.

Я також хочу подякувати за те, що Офіс Уповноваженої постійно проводить моніторингові візити і перевіряє інформацію, постійно реагує на звернення від представників ромських громад щодо порушень різних, про які вони доповідають, це дійсно дуже допомагає.

Ми тут також дуже сподіваємося, що той пілотний проект, про який говорив пан Дмитро з ДМС, з Офісом Уповноваженої, звичайно, ми долучимося щодо документування ромського населення, такий пілот у Донецькій області він є надзвичайно важливим. Ми готові також долучатись. Я знаю, що ромські посередники вже зібрали списки тих недокументованих людей, які вони передали.

Ну, і ми, звичайно, дуже сподіваємося на те, що той законопроект щодо національних спільнот, який розроблений комітетом, буде розглянутий і прийнятий Верховною Радою України. Це надзвичайно важливий законопроект для багатьох національних спільнот, які проживають у нашій крані, і він так само, звичайно, буде відповідати, я сподіваюся, тим міжнародним стандартам і рекомендаціям, які були надані Україні в минулих роках.

Говорячи про проект, який спрямований на антидискримінацію і подолання мови ворожнечі , то також дуже тісно йде співпраця з Офісом

Уповноваженого. Була розроблена така мапа реагування, презентований звіт, і тут ми теж дуже дякуємо за цю співпрацю.

Я хочу сказати, що для нас надзвичайно важлива та співпраця тісна і ефективна, яка є між Офісом Уповноваженого і комітетом. Тому що для нас це дійсно показує ту ефективність, яка може відбуватися, коли є такий тандем і, звичайно, співпраця з міжнародними організаціями і громадськими організаціями. Це особисто від мене, я дуже просто сподіваюсь, що, якщо і інші державні органи влади будуть так співпрацювати і мати таку взаємодію, то набагато більше проблем могло би бути вирішено.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Земфіра, за високу оцінку і нашої діяльності. Напевно, ми тут показуємо приклад, як треба разом об'єднуватися та дійсно займатись своєю просто професійною діяльністю. Дякую.

Передаю слово Євгенію Захарову – директору Харківської правозахисної групи, голова правління Української Гельсінкської спілки з прав людини.

ЗАХАРОВ Є.Ю. Дякую.

Доброго дня, шановні пані та панове! Я дякую за організацію такого важного заходу і за запрошення бути присутнім, і виступити тут. За той кроткий час, що мені відведений, я не зможу сказати багато, тому я тільки буду називати окремі проблеми, які мені видаються найбільш важливими, які мене найбільше турбують у стилі bullet point.

Перше. Якщо ми раніше зазначали, що політика держави в царині прав людини є безсистемною, хаотичною та неефективною, то сьогодні останні два з половиною року ми змушені констатувати, що права людини взагалі не є пріоритетом державної політики. Про це свідчить, зокрема, той факт, що досі так і не взяли в роботу, переданий ще в липні 2015 року, повністю перероблений ІІ розділ Конституції про права людини. Це зробила

Конституційна комісія і значно покращила конституційне регулювання прав людини і основних свобод в цьому ІІ розділі, але так це і не було затребуване.

Далі хочу зазначити, що норми в статті 3 Конституції, а саме, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою... визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю і інша частина цієї статті, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави, так от, ці норми виглядають просто як знущання, іншакше я це говорити не можу, про це.

І назву просто декілька прикладів. Черга на дитячі операції за кордоном як була довгою, так і лишається, і таке враження, що це абсолютно нікого не турбує. Україна є серед світових лідерів за загальним рівнем смертності. Ще нещодавно вона займала перше місце в світі, зараз у мене просто нема таких даних. Але за смертністю від COVID-19 вона займає друге місце в світі за абсолютними цифрами після Росії і перше місце в світі відносно до кількості мешканців України.

Зауважу, що бюджетна сума на харчування пацієнтів психіатричних лікарень є порядку 10 гривень на добу. Амністію засудженим так і не дали, не зважаючи на те, що було декілька законопроектів і була ціла громадська публічна кампанія на те, щоб її зробили для того, щоб хоч таким чином послабити тиск пандемії COVID на кримінально-виконавчу систему, але де там. Можна дуже багато говорити про взагалі порушення прав в'язнів, я ще тільки скажу одну річ. Мене особисто дуже просто вражає те, що повна безпорадність щодо проблеми перегляду рішень, вироків, які набули законної сили щодо засуджених довічно, в тих ситуаціях, коли є цілковита впевненість, що ці люди не скоювали тих злочинів, за які вони були засуджені довічно. Імена цих людей вже немов ви всі знаєте, я назву Володимира Панасенка, Геннадія Мисяка… вибачте, Ярослава Мисяка, Геннадія Буряка, можна інших назвати. Це абсолютно кричуща

несправедливість, що люди відбувають довічне покарання, не скоївши ніякого злочину взагалі.

Тим не менше, ніякої активності щодо створення механізмів для того, щоб переглянути ці вироки, немає. Усі законопроекти, які були, усі були відкинуті в парламенті. Загалом слід сказати, що політична свобода в країні зменшується як шагренева шкіра. Влада, вочевидь, демонструє зневагу до прав людини і брутально тисне на суспільство. Вона порушує Конституцію і закони, принцип верховенства права, громадянські права і політичні свободи, знищується парламентаризм і є дуже сильний тиск на суди, бо намагаються перетворити суддів на слухняних виконавців чужої волі. Влада не звертає жодної уваги на критику, недослухається опозиції, не звертає увагу на експертну думку і навіть в своїх лавах не хочуть чути заперечення, просто позбавляючись своїх критиків. Зокрема, в цьому ряду теперішня атака на Офіс омбудсмена і на омбудсмена, створення тимчасової слідчої комісії по абсолютно... з абсолютно вздорного приводу. І, тим не менше, все це відбувається, і цей каток їде і їде, і нічого доброго від такої політики не буде.

Загалом можна сказати, що знову з'явилися темники, наявні ознаки цензури сьогодні. Не існує діалогу з громадянським суспільством, за винятком окремих парламентських комітетів, зокрема цей комітет, це слід відзначити, та окремих депутатів парламенту. Влада вдається до політичних переслідувань своїх опонентів і протестних громадянських рухів, намагаючись залякати їх, і використовує для цього правоохоронні органи і суди.

Цього року адміністративна практика "збагатилися" (в лапках) новим ноу-хау, ухваленням адміністративних рішень, які замінюють роботу правоохоронних органів та судів. Йдеться про рішення Ради національної безпеки та оборони щодо санкцій відносно громадян України та юридичних осіб, зареєстрованих в Україні, а також іноземців, які знаходяться під юрисдикцією України.

У мене нема часу говорити детальніше, що ці рішення порушують Конституцію, є незаконними. Я скажу тільки, що запроваджуючи практику таких санкцій, керівництво держави виявляє цілковиту недовіру до національної правоохоронної та судової системи, які, на думку авторів цієї політики, не здатні кваліфікувати правопорушення, зібрати докази і довести справу до законного та справедливого рішення суду, ухваленого в змагальному процесі.

Рішення Ради національної безпеки, багато які рішення мали наслідками численні правопорушення та порушення прав людини. Це зокрема незаконне позбавлення українського громадянства. Це примусове виселення з країни попри те, що підсанкційні особи мають в Україні сім'ї, члени яких є громадянами України і так далі. Але особливо вражає те, що до санкційних списків потрапило щонайменше 8 учасників бойових дій, які воювали у складі добровольчих батальйонів за Україну у 2014-2015 роках. І такі дії держави щодо своїх захисників є просто аморальними.

До того ж, куди поїдуть громадяни Російської Федерації, які захищали Україну від агресора зі зброєю в руках? До Росії вони вочевидь повернутися не можуть, їх там очікують катування і смерть. Виїхати до іншої країни і отримати там притулок з цим статусом, якій вони отримували тут, вони також не можуть. Проте, незважаючи на протести, із санкційного списку їх не видаляють.

Я ще хотів говорити про права людини в контексті боротьби з корупцією, але в мене на це нема часу. Скажу тільки що не можна незаконними методами побороти беззаконня. І взагалі ідея про те, що якщо якомога більше корупціонерів саджати за грати, то ця ідея абсолютно хибна, і ні до чого доброго це не приведе, оскільки корені нашої корупції – це те, що бізнес і влада спаяні воєдино. І причини цього є фактично політико-економічні, у нас корупційні відносини замінюють відносини ринкові. І тільки таким чином її можна побороти. А за рахунок кримінально-правових

засобів нічого не буде, це буде просто вибіркове переслідування, яке ще часто має політичні мотиви.

Загалом хочу сказати, що влада ігнорує, на превеликий жаль, права людини, право в цілому, свої політичні, юридичні обов'язки і не звертає увагу на критику з цього приводу. А історичний досвід доводить, що політичний режим, який порушує права людини все більше і більше, приречений на поразку. У цих умовах влада швидко втрачає легітимність на очах прямо. І я знову змушений попереджати, як 10 років назад, що або Президент і його партія рішуче змінять внутрішню політику, або їх всіх очікує нищівне фіаско.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Передаю слово Христовій Ганні – керівниці проекту Ради Європи. Пані Ганно.

ХРИСТОВА Г. Шановний пане головуючий, шановна пані Уповноважена Верховної Ради України з прав людини! Безумовно, після виступу шановного пана Захарова не просто перейти до більш такого звітного виступу, який ми планували щодо здійснених активностей і перспектив просування вперед, але, напевно, це найкраща демонстрація того, що діалог між правозахисною спільнотою, громадянським суспільством і владою все ще існує і триває у найвищому рівні.

І, безумовно, питання, які піднімались, заслуговують на окрему увагу, але я на сьогодні планувала говорити в межах сфери діяльності проекту Ради Європи, який опікується питаннями внутрішньо переміщених осіб і осіб, що є більш широкою категорією, які постраждали від конфлікту.

І розуміючи обмеженість часу і необхідність рухатись далі у бік того, щоб всі заявлені спікери і спікерки мали слово, я максимально скорочу свій виступ і зупинюсь лише на окремих надважливих моментах.

І, безумовно, почну з досягнень, бо цей рік ознаменувався тим, що досягнення відбулися, і передусім Ради Європи, і ми системно звітуємо про це у штаб-квартиру Ради Європи у Страсбург. Безумовно, Україна демонструє очевидну готовність враховувати потреби внутрішньо переміщених осіб і вдосконалювати і законодавчу базу, і практику її застосування, яка стосується внутрішньо переміщених осіб. І тут ми можемо засвідчити і ми спостерігаємо постійний діалог між різними гілками влади, співпрацю між парламентським комітетом, Офісом Уповноваженого Верховної Ради з прав людини і профільним міністерством.

І одним з прикладів відповідної активної роботи і долученість до того стало схвалення Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження середньострокових рішень на період до 2024 року. Цей документ опрацьовувався спільно, цей документ включив найбільш такі, скажімо, перспективні рекомендації, які постійно лунали від міжнародної спільноти, цей документ вказав і став фактично дороговказом як рухатись системно у бік впровадження державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб. І на відміну від того, що було озвучено пані Земфірою в частині плану дій щодо інтеграції ромської стратегії, цей документ містить операційний план, який передбачає конкретні заходи, в тому числі ті законодавчі акти, які мають бути схвалені включно до 23-го року, тобто цей документ орієнтований на його практичну імплементацію і практично впровадження. І так само цей проект, цей документ, стратегія інтеграції внутрішньо переміщених враховує те, що питання доступу до житла і доступу до компенсації є одним з ключових напрямків щодо забезпечення базових прав внутрішньо переміщених осіб. І в цьому напрямі ми хотіли б окремо звернути увагу на системну співпрацю і роботу з Офісом Уповноваженого Верховної Ради з прав людини і з профільним комітетом Верховної Ради.

В частині співпраці з Офісом Уповноваженого цей рік, 21-й рік фактично стосувався роботи над впровадженням рекомендацій, які були

окреслені у спеціальній доповіді Уповноваженого Верховної Ради з прав людини щодо реалізації прав ВПО на житло.

Було проведено і ми були раді максимально долучитись до цих ініціатив. Було проведено моніторингові візити, в тому числі виїзні моніторингові візити, стільки скільки ми встигли до запровадження "червоної" зони, були проведені відповідні спостереження щодо дотримання прав на житло як соціальне житло, житло для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб і відповідно було досліджено як працює механізм компенсації. Це дійсно той механізм компенсації за зруйноване житло, що можна розглядати першим кроком, першим етапом на шляху до запровадження ефективного діючого механізму захисту права власності та інших речових прав осіб, які постраждали від збройної агресії.

Наслідками моніторингового візиту стала розробка проекту відповідних методичних рекомендацій Офісом Уповноваженого, рекомендації щодо моніторингу дотримання прав на соціальне і тимчасове житло вже затверджені і вже функціонують, були апробовані. Медичні рекомендації щодо дотримання права на компенсацію за майно, яке було пошкоджено внаслідок збройної агресії, наразі доопрацьовується. І ми вітаємо ініціативу Офісу Уповноваженого фіналізувати і зробити дійсно таким абсолютно працюючим, доступним і ефективним інструментом універсальну методологію моніторингу дотримання прав внутрішньо переміщених осіб.

Ця робота розпочиналася ще за підтримки Офісу Ради Європи в особі нашого проекту і спільно з UNDP, і перші напрацювання відповідно є. І якщо цей документ, а ми зробимо для цього все, спільно буде фіналізований, то такий універсальний інструмент моніторингу дотримання прав близько 1 мільйона, тобто 1,5 мільйона осіб, які постраждали і зазнали вимушеного переміщення, безумовно, це буде важливим кроком. Тим більше, що нам приємно, що наші шановні партнери і профільне міністерство, і Офіс Уповноваженого Верховної Ради з прав людини готові до постійного

підвищення кваліфікації своїх працівників, своїх співробітників і кращого розуміння не без стандартів Ради Європи і інших міжнародних стандартів у сфері, яка пов'язана зі збройним конфліктом.

В межах програм Ради Європи функціонують курси, такі дуже фахові курси HELP з різних тематик і курс HELP з питань внутрішнього переміщення, який містить надзвичайно ґрунтовний аналіз міжнародної бази, системно працівники і профільного міністерства, і Офісу Уповноваженого, і секретаріату комітету долучаються до проходження цього 8-тижневого ознайомчого дистанційного курсу, який сертифікується Радою Європи. І ми прекрасно розуміємо, що скоріше за все ця освіта, це навчання, воно відбувається у позаробочий час, враховуючи те навантаження, яке працівники наших шановних партнерів мають постійно в межах своїх основних обов'язків, і, безумовно, це дуже вітається.

І, фіналізуючи, я зверну увагу на лише кілька моментів, які стосуються важливих законодавчих ініціатив. Дуже важливо, що і Комітет з прав людини і реінтеграції тимчасово окупованих територій, і Офіс Уповноваженого вже висловився і надав свою підтримку законопроекту 5177, який стосується захисту права власності і інших речових прав осіб, які постраждали від збройної агресії. Цей документ покликаний комплексно вирішити питання захисту майнових прав і виконання якраз тут позитивних зобов'язань держави щодо осіб, які постраждали від конфлікту. Цей документ орієнтований на сприйняття своїх громадян як осіб, які потребують негайного захисту і не можуть очікувати вирішень міжнародного правового питання і відповідно компенсації від держави-агресора. І в межах позитивних зобов'язань держави цей документ охоплює компенсацію не тільки за зруйноване житло, а в тому числі за пошкоджене житло, за інше майно, як постраждало, в тому числі окремо звертається увага на необхідність реституції, тобто відновлення порушених прав. І якщо цей документ, який вже включений у порядок денний Верховної Ради, буде розглядатися і буде доопрацьований, і буде схвалений у підсумку, і запрацює, то, безумовно, це

стане надважливим кроком від захисту важливої категорії осіб, які постраждали від конфлікту.

І завершу я тим, що, безумовно, ми надзвичайно вітаємо ухвалення вже в першому читанні законопроекту 4487, який вносить необхідні зміни, довгоочікувані зміни до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб", в тому числі закладає законодавчу базу для доступу до соціального житла і житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, вирішує інші важливі питання, які були нагальні і потребували законодавчого врегулювання щодо внутрішньо переміщених осіб.

І дуже важливо, що вже на сьогодні активно звучить проблематика того, що необхідно нарешті законодавчо врегулювати категорію осіб, які постраждали від конфлікту, і визначити відповідні інструменти захисту, які можуть бути адресовані цим категоріям осіб. Причому це можуть бути як індивідуальні засоби захисту, так і колективне відновлення порушених прав.

І на останнє я лише приведу те, з чим стикаються суди постійно у ситуації законодавчої невизначеності. Саме суди України, зокрема, мали вирішити, як необхідно в належний спосіб діяти, коли, скажімо, до них звертаються внутрішньо переміщені особи щодо отримання повноцінної компенсації за страждання, які вони зазнали через вимушене переміщення, через компенсацію за житло, яке лишилося на непідконтрольній території. При тому адресують свої позови до Російської Федерації в межах національної юрисдикції України. І неодноразово до судів України звертались громадяни, які не зазнали вимушеного переміщення, а,скажімо, проживали в місті Києві, але тим не менше страждали через постійний емоційний стрес через те, що родичі були покликані до Збройних Сил і захищали Україну, і перебували постійно під загрозою загибелі, через це зазнавали моральних страждань і так далі. І такі категорії позовів можна продовжувати.

І суди лишаються перед викликом, як їм інтерпретувати верховенство права в цьому контексті і які ухвалювати рішення. Насправді законодавець має прийти на допомогу і має чітко визначити категорію осіб, які постраждали від конфлікту, і інструменти захисту, які ці особи можуть отримати, і які з прав є такими, які захищаються в судовому порядку, а який обсяг моральних страждань, які зазнали численні групи населення, потребують захисту через відновлення права на правду, через примирення і через подальший суспільний діалог.

Тому перед законодавцем стоять дуже потужні виклики і, звичайно, міжнародні партнери будуть робити все, щоб транслювати міжнародний досвід, щоб транслювати стандарти, в тому числі загальнообов'язкові стандарти Ради Європи, які можуть бути і стати у допомогу при відповідно належному законодавчому врегулюванні цих складних питань.

Дуже дякуємо за організацію цього круглого столу і за дискусію, яка тут триває.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, звертаю вашу увагу на регламент, бо не всі зможуть виступити на нашому заході.

Передаю слово Олександрі Матвійчук – Центр громадянських свобод.

МАТВІЙЧУК О. Доброго дня, шановні колеги! Щиро дякую за надане слово і дякую комітету за організацію цього заходу напередодні Міжнародного дня захисту прав людини. Це чудова можливість поговорити про виклики у сфері прав людини та роль парламенту у їхньому подоланні.

І я побудую свою доповідь на стислих п'яти викликах і лише окремих законодавчих ініціативах, на які хотіла би звернути увагу народних депутатів.

Перший виклик, це виклик пандемії, яка загострила всі існуючі проблеми в сфері прав людини, але дуже гостро поставила ще одне питання –

як ми будемо захищати право на здоров'я, за допомогою політичних рішень чи за допомогою права, яке дає правову передбачуваність? І тут, як на мене, роль парламенту в тому, щоб при будь-яких обмеженнях, які запроваджені у відповідь на пандемію, був дотриманий принцип законності, щоб ці обмеження були засновані на законі. І, на жаль, в цьому є як позитивні, так і негативні приклади.

Другий виклик – це виклик реформування, оскільки лише минулого тижня ми... позаминулого тижня ми відзначали річницю Революції Гідності і, власне, коли люди вийшли захистити свою гідність та свободу, і найважливіше, що ми можемо зробити за ці вісім років, і це завдання, на жаль, досі не виконано, це побудувати демократичні стійкі інституції, щоби в нашій країні і права людини були захищені, і поліції ніколи не прийшло в голову розганяти мирну студентську демонстрацію.

І тут я хотіла звернути увагу на два законопроекти. Перший, це пакет урядових законопроектів: 4190, 4191 і 4192, який стосується суду присяжних. Зараз іде судова реформа, акцентована увага на очищенні судової системи від корумпованих суддів, перезавантаженні ВРП і ВККС. Але окрім всіх цих речей найосновне, що потребує, на думку правозахисників, суд, це зміцнення його інституційної спроможності відповідати на запит людей на правосуддя. І суд присяжних – це те, що змінить систему зсередини, змінить …*(Не чути)* кримінальний процес і надасть ось цю гарантованість і справедливість.

Ще один закон, який турбує правозахисну спільноту, 3196-д, це Закон про СБУ. Ми як правозахисники – основні союзники реформи Служби безпеки України, тому що статус-кво жахливий, це один з найбільших порушників прав людини за всі ці роки. Але в законі, який готується до другого читання, є непоправні виклики для приватності і свободи вираження поглядів. Я просто скажу, що знищується така категорія, як приватна інформація як така. СБУ має право отримати доступ до будь-якої інформації будь-якої особи – фізичної, юридичної, незалежно від форми власності без

рішення суду. Ну, і на додаток можливість прямого автоматичного доступу до всіх телефонів, комп'ютерів і телекомунікацій, що, звичайно, має бути обов'язково вичищено перед голосуванням.

Третій виклик, на який я хотіла звернути увагу, це виклик війни і окупованих територій, на яких проживають 5,5 мільйона наших громадян. Я хотіла звернути увагу народних депутатів, що проголосований ними в травні цього року законопроект, який встановлює відповідальність за злочини проти людяності та воєнні злочини, 2689, досі, вже шостий місяць, не підписаний Президентом України. Це пряме порушення Конституції України. І, власне, тут має сказати слово і парламент, тому що Конституція говорить, що якщо у відведений час законопроект не був заветований, то він має бути негайно оприлюднений і вступити в дію.

Так само я підтримую колег, які виступали. Законопроект про соціальний і правовий захист осіб, до яких встановлено факт позбавлення волі внаслідок російської агресії (номер 6104), і ще два до нього, які були зареєстровані пакетом, ми дуже сподіваємося, що буде винесений в наступний вівторок і проголосований бодай в першому читанні.

Четвертий виклик – це розвиток громадянського суспільства, яке всі ці роки є каталізатором позитивних змін в нашій країні. Я хотіла звернути увагу народних депутатів на законопроект 4521 щодо підтримки волонтерської діяльності, який насправді не підтримує, а ускладнює волонтерську діяльність. Він змінює процедуру повідомну на дозвільну щодо іноземних волонтерів. І це явно не те, що треба регулювати, і явно не те, яким чином законодавець мав би допомагати в розвитку громадянської активності.

І останній виклик, на який я хотіла звернути увагу, – це виклик міжнародної солідарності. Україна зараз у війні з Росією, ми самі постійно закликаємо про міжнародну солідарність і підтримку, тож належить таку саму солідарність і підтримку проявляти. Мова йде про в тому числі політичні заяви і декларації парламенту, які би ми чекали на захист правозахисних організацій в Російській Федерації. Зараз іде справа над

закриттям правозахисного центру "Меморіал", який всі ці роки працював над справами політичних в'язнів українських, і, власне, в тому числі і саме за це йому офіційно загрожує ліквідація.

Так само звертаю увагу на триваючі масові порушення прав людини в Білорусі і на хвилю вимушених біженців, які опинилися в країні, яка, на жаль, не може зараз гарантувати їм безпеку, працевлаштування і робить, як на мене, не достатньо для того, щоб підтримати людей, які боролися за свої права і свободи так само, як і ми 8 років тому.

Я з огляду на обмежений час на цьому закінчу. І дуже дякую за надане слово.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

У нас є вже представник Міністерства юстиції. Тому надаю слово Коломієць Валерії, заступнику міністра юстиції України. Будь ласка.

Цікава позиція Мін'юсту. Так, рухаємось далі.

КОЛОМІЄЦЬ В.Р. Я дуже-дуже перепрошую. Доброго дня. Я перепрошую, так, я вже з вами.

Шановні колеги, дякую за можливість сьогодні долучитися до нашого обговорення. Перепрошую, що зараз лише підключилась. Якраз були на дуже важливому засіданні по вирішенню наших системних проблем з виконанням рішень як Європейського суду з прав людини, так і рішень національних судів.

Але, повертаючись більш детально вже до питань, пов'язаних з сьогоднішньою тематикою, з правами людини, я хотіла б зазначити наступне. Як відомо багатьом з учасників сьогоднішнього засідання, цього року було затверджено указом Президента оновлену Національну стратегію з прав людини. І так само було затверджено план з реалізації, власне, цієї стратегії.

Я хочу подякувати, в першу чергу, усім профільним громадським організаціям, експертним організаціям, які протягом більше як пів року

долучалися активно до нашої спільної роботи з напрацювання як самої стратегії, так і самого плану. На сьогоднішній момент ми вже бачимо перші результати у вигляді виконаних пунктів. І найголовніше, ми запровадили новий взагалі, в принципі, спосіб моніторингу виконання стратегії. Тому що, як ми всі чудово пам'ятаємо, власне, оцінка урядом того, що ми зробили з плану дій, і оцінка незалежних експертів вона доволі сильно відрізнялася.

І якщо ми оцінювали, що ми виконали сам план десь більше ніж на 50 відсотків. Якщо мені не зраджує пам'ять, власне, нашими колегами з експертного середовища оцінка була виведена десь на рівні нижче 30 відсотків. І, власне, коли ми вже готували цьогорічну стратегію, ми зрозуміли, що не може бути такого, і всі мають бути on the same page, все має відбуватися прозоро і правила мають бути зрозумілі для всіх.

Власне, тому ми запровадили, по-перше, МРГ, яке складається, як з представників органів центральної виконавчої влади, так і народних депутатів, що дуже важливо, оскільки саме народні депутати, обранці, в тому числі приймають законопроекти, які є важливою частиною з плану реалізації Національної стратегії з прав людини, і в тому числі представників профільних експертних громадських організацій. Так, тому що ми, я повторюся, за прозорість і за зрозумілі всім правила гри.

На сьогоднішній момент ми доформовуємо сам моніторинг. Я маю на увазі, що, власне, ми спільно з МРГ приймаємо ті критерії, за якими ми і будемо здійснювати оцінку, як самої національної стратегії, так і самого плану, аби вона, в принципі, не відрізнялася, і всім було зрозуміло. Тут просто стоїть галочка, тому що певний державний орган так захотів, чи дійсно було реалізовано і в результаті ми побачили, що люди отримали реалізацію або захист того чи іншого свого плану.

Наступний моніторинг буде здійснюватися вже в лютому наступного року. І ми будемо... Моя позиція принаймні така, що моніторинг і результати реалізації мають відбуватися публічно, прозоро. Ми, в принципі, завжди і так моніторинги усі публікували. Але я впевнена, що ми якраз вже отримуючи

всю інформацію і звівши, власне, всі пункти, зможемо вже більш відкрито презентувати для того, щоб у тому числі обговорити з усіма як головними стейкхолдерами, так нашими партнерами і в громадському суспільстві, не підвести просто риску, що це було виконано, а чому, зокрема, наприклад, не виконуються певні пункти плану і чому, наприклад, затягуються певні пункти плану. Тому що, на мою думку, досить важливим, власне, в цьому моніторингу є якраз не просто проставлення стану виконання, а саме обговорення проблемних питань і, можливо прийняття якихось більш вагомих політичних рішень, залучення більш широкого кола decision makers для того, аби все ж таки пункти плану були реалізовані і стратегія виконувалась.

Дуже дякую. колеги, я так розумію, що, можливо, будуть до мене якісь запитання. Я, звісно, із задоволенням відповім. Дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. пані Валерія.

Надаю слово Самченко Ірині, начальнику Головного управління з питань Кримської платформи Політичного директора Міністерства закордонних справ України.

САМЧЕНКО І.П. Шановний пане головуючий, шанована Людмила Леонтіївна, представники правозахисних організацій, Distinguished International Partners! В рамках сьогоднішнього заходу хочу стисло окреслити основні заходи, які вживає Міністерство закордонних справ України для консолідації міжнародної підтримки навколо захисту прав людини на території окупованого Криму.

В умовах, коли окупований півострів залишається недоступним як для українських консулів, так і для міжнародних моніторингових механізмів, завданням МЗС є донести інформацію про справжній стан справ в Криму до всіх наших міжнародних партнерів. Саме тому вже восьмий рік поспіль ми порушуємо це питання в ході консультацій з партнерами на усіх рівнях,

оголошуємо у виступах під час засідань міжнародних організацій, а також тримаємо це питання на їх порядку денному.

Одним з нещодавніх результатів цієї роботи стало ухвалення 3-м комітетом ООН оновленої Резолюції "Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим". Щороку до тексту кримських резолюцій Генасамблеї ми включаємо нові важливі елементи, зокрема цьогорічна резолюція висловлює підтримку діяльності новоствореної Кримської платформи і закликає інші держави приєднуватися до неї.

Серед інших новел наголос на відповідальності Росії за дотримання прав кримських татар як корінного народу Криму, а також вимога скасувати вироки, винесені заочно щодо лідерів кримськотатарського народу.

В проект резолюції ми також включили три нових прізвища українських політичних в'язнів: це Галина Довгопола, Владислав Єсипенко і Наріман Джелялов. Згадка конкретних прізвищ в резолюціях Генасамблеї ООН – це надзвичайно рідкісне явище, адже воно робить їх прізвища не лише відомими на весь світ, але і допомагає в боротьбі за їхнє звільнення. Вже 16 грудня відбудеться голосування за цю резолюцію в Генасамблеї ООН.

Іншим важливим досягненням є те, що нам вдалося включити в пункт порядку денного цьогорічної сесії Генасамблеї питання ситуації на тимчасово окупованих територіях України. Відповідні дебати, присвячені комплексному обговоренню ситуації в Криму, відбудуться вже у лютому.

Також проблематиці російської агресії та її наслідкам для громадян тимчасово окупованих територій приділяється належна увага в рамках ОБСЄ. Консенсусний характер схвалення рішень в цій організації помітно ускладнює нашу роботу, але і в цих умовах ми знаходимо шляхи доводити інформацію про злочини Росії в Криму та на Донбасі. Так щотижня представник України при міжнародних організаціях у Відні робить відповідну доповідь в рамках Постійної ради ОБСЄ.

На усіх майданчиках Україна наголошує на необхідності забезпечення безперешкодного доступу до окупованого Криму для міжнародної місії ООН з прав людини та СММ ОБСЄ. Саме їх постійний доступ є важливим елементом покращення ситуації з правами людини на півострові.

Не менш важливим є наш діалог з ЄС. Євросоюз не залишає без реагування жоден суттєвий факт триваючого порушення Росією територіальної цілісності України, у тому числі порушення прав людини. Важливо, що цьогоріч ми забезпечили запровадження Євросоюзом санкцій щодо восьми осіб, які відповідальні за порушення прав людини в Криму – це судді, прокурори співробітники безпекових служб, які ухвалювали рішення у політично вмотивованих справах, а також переслідували опонентів окупації Криму. Зараз ми продовжуємо працювати з Євросоюзом з метою запровадження додаткових санкцій в рамках глобального санкційного механізму ЄС за порушення прав людини.

З 2020 року МЗС України реалізовує таку інноваційного ініціативну адвокаційного менторства над громадянськими журналістами – бранцями Росії. Це ті люди, які в умовах інформаційного вакууму в Криму взяли на себе функцію журналістів, за що були затримані і заарештовані.

До цієї ініціативи менторства ми залучили таких відомих осіб, як Френсіс Фукуяма – це філософ американський, євродепутат Анна Фотига, віцемаршалка Сейму Польщі Малґожата Ґосєвська, колишній посол Вільям Тейлор. Вони інформують іноземну громадськість та політиків про ув'язнених в Росії громадянських журналістів.

Важливим напрямком роботи МЗС, безумовно, є надання консульської допомоги незаконно ув'язненим в РФ громадянам України. Усі громадяни України, які незаконно утримуються в Росії чи переслідуються за політично вмотивованими звинуваченнями, перебувають під особливою опікою дипломатичних установ України в Москві, Ростові-на-Дону та Новосибірську. На постійній основі відбувається оплата послуг адвокатів та надання матеріальної допомоги політв'язням. Наші консули забезпечують

реагування на порушення прав зазначеної категорії громадян, збирають інформацію про стан їхнього здоров'я, спілкуються з родичами, забезпечують комунікацію з адвокатами.

Завершуючи, хочу відзначити, що питання прав людини посідатиме чинне місце в рамках нового міжнародного формату, створеного за ініціативи Президента Кримської платформи, про нього вже сьогодні згадувала Дар'я Свиридова. Я зазначу, що протидія порушенню прав людини є одним з п'яти пріоритетних напрямків, на яких буде концентруватися робота Кримської платформи в довгостроковій перспективі. Зокрема МЗС розробив концепцію такої діяльності, і зараз ми працюємо з нашими міжнародними партнерами з тим, щоб одна з впливових держав стала співлідером разом з Україною на цьому треку.

Крім того ми завершуємо створення мережі оперативної комунікації між учасниками Кримської платформи, яка стане одним з інструментів швидкого реагування партнерів на кризові ситуації в Криму, які в тому числі включають порушення прав людини.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже вам дякую за коротку доповідь.

Передаю слово Оніщенко Наталії Миколаївні, завідувачу відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М.Корецького. Будь ласка.

Якщо пані Наталії немає, то надаю слово Кудін Валентині Анатоліївні, генеральному директору Директорату розвитку соціального страхування та пенсійного забезпечення.

КУДІН В.А. Доброго дня, шановний головуючий! Доброго дня Людмила Леонтіївна! … *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Можна трошки голосніше, ми вас практично не чуємо.

КУДІН В.А. Якщо так, чутно? Я прошу вибачення, чутно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, чуємо.

КУДІН В.А. Дякую.

Шановні учасники круглого столу, хотіла б вас поінформувати про те основне завдання, яке покладено на Міністерство соціальної політики як основного центрального органу виконавчої влади, який відповідає за вектор руху по системі додаткового соціального захисту третини нашого населення України, а саме системи пенсійного забезпечення.

Хочу вас проінформувати про те, що пенсійне забезпечення напряму пов'язане із тим, як становиться і як розвивається наша держава з урахуванням тих обставин, в яких перебуває країна, а саме це і ковідні обставини, і події на сході. Міністерство соціальної політики системно вносить ініціативи, які покладені на те, щоб добробут наших пенсіонерів один … *(Не чути)* осіб щороку підвищувався.

Наведу певні заходи, перелік заходів, які нами було зроблено щонайменше за останні два роки. А це в першу чергу запроваджена постійна щомісячна підтримка для осіб більш поважного віку. З 2020 року, починаючи з квітня місяця, для пенсіонерів старше 80 років виплачуються щомісячні компенсаційні виплати у розмірі 500 гривень. З жовтня цього року в цю категорію осіб потрапили особи віком від 75 до 80 років і підтримка їм надається щомісячна у розмірі по 400 гривень.

З жовтня наступного року в цю програму потрапляють пенсіонери старше 70 років. Саме такий підхід, ми вбачаємо, є можливим і доречним для того, щоб підвищувати випереджаючими темпами найбільш вразливі групи населення. Також наступного року, починаючи з жовтня місяця, у нас буде забезпечена мінімальна пенсійна виплата на рівні 3 тисячі гривень для тих пенсіонерів, хто має повний страховий стаж – це 30 років та 35 років.

Саме недостатній рівень пенсійного забезпечення, доходу є, на превеликий жаль, основною проблематикою і питанням, яке ставлять перед нами громадяни. Одразу хочу відзначити, що саме 3 тисячі – це майже на 80 відсотків більше, ніж той прожитковий мінімум, який ми могли для себе дозволити на початок 2020 року.

Одночасно з мінімальними гарантіями урядом було взято зобов'язання про те, що кожного року ми будемо підтримувати купівельну спроможність і для тих пенсіонерів, хто свого часу в період своєї трудової діяльності мав істотний заробіток та тривалий страховий стаж, а саме мова іде про щорічну індексацію. Коефіцієнт індексації за останні 3 роки вже склав 40 відсотків, що так само позитивно відобразилося на підвищенні середньої заробітної плати.

Крім зазначених двох заходів, які зі свого боку в частині індексації фінансуються за рахунок єдиного внеску із фонду оплати праці, зокрема про що озвучував омбудсмен України, що дійсно у нас є ганебна практика, коли під час одержання доходів заробітна плата не виплачується, а відповідно і Пенсійний фонд не отримує прямі доходи для фінансування виплати пенсій. Саме за рахунок цих коштів ми забезпечимо диференційовані суми індексації пенсій за принципом більше заробляли і ... *(Не чути)*, тим більший розмір суми індексації одержать щороку 1 березня. А доходи бідніших пенсіонерів, дійсно, ми будемо забезпечувати шляхом таких цільових додаткових пенсійних програм.

Впродовж цього року були прийняті окремі законодавчі ініціативи, які запроваджені саме з 1 січня 2020 року. А саме мова іде про підвищення пенсій інвалідам внаслідок аварії на ЧАЕС. Починаючи із липня, жовтня, грудня будуть знову ж таки проведені заплановані щорічні підвищення пенсій, які прив'язані до зростання прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати із жовтня місяця. Хочу відзначити, що саме такий підхід, на нашу думку, можливо здійснювати поетапно і з урахуванням фінансових можливостей.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую за окреслення проблематики по нарахуванням пенсій.

Рухаємось далі. Надаю слово Олексіюк Тетяні – експерт ПРООН в Україні та Офісу Ради Європи в Україні.

ОЛЕКСІЮК Т. Доброго дня! Дуже дякую за надане слово. Чи добре мене чути?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, добре.

ОЛЕКСІЮК Т. Я розумію, що захід добігає кінця. Дякую. І всі вже втомилися. Проте все-таки скажу два слова, підкреслити важливість того права, захисником і амбасадором якого я є, права на інформацію. Ми обговорювали сьогодні дуже широке коло прав людини, і мені здається, що реалізація всіх цих прав просто неможлива без вільного обігу своєчасної, повної і достовірної інформації.

І я в першу чергу хотіла би подякувати Уповноваженому Верховної Ради з прав людини за ті зусилля, які докладені до реалізації цього права в Україні. За сприяння Офісу Уповноваженого ось уже три роки поспіль регіональні координатори зі зв'язків з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради з прав людини проводять всеукраїнські моніторинги доступу до публічної інформації, і цього року я звела цифри як експертка Програми розвитку ООН, що підтримує цю діяльність, я звела цифри у трирічному періоді і дуже чітко побачила тенденції де у нас є здобутки і де у нас є виклики.

Безумовно, Україна на нашому континенті є однією з країн флагманських з доступу до інформації, на законодавчому рівні у нас запроваджуються найкращі ініціативи. І тут я не можу не подякувати

парламенту за ратифікацію Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів, Україна стала десятою країною, яка увімкнула цю конвенцію для всієї Європи, і зараз представниця України пані Ганна Красноступ обрана віцепрезидентом наради сторін за цією конвенцією. Я впевнена, що ми подамо якнайкращі звіти і подамо якнайкращий приклад щодо того, як просувати доступ до інформації на європейській території.

Проте у нас багато і проблем, і викликів. І проводячи оці моніторинги, вони їх ілюструють якнайкращим чином. І цих викликів основних три, я їх зараз назву і ті думки, які щодо них є, дуже коротко скажу.

Виклик перший – недостатній ефективний контроль. Людмила Леонтіївна говорила цифри, які мене вразили, близько 35 відсотків звернень до Уповноваженого, це звернення, які стосуються обігу інформації між громадянами і суб'єктами владних повноважень, доступ до інформації і відповіді на звернення громадян. Я уявляю яка велика кількість роботи лягає на представників Уповноваженого, щоб оці всі скарги опрацювати. І я знаю, що на розгляд парламенту неодноразово подавалися законодавчі ініціативи спрямовані на те, щоб підсилити ефективність цього контролю.

Як за допомогою вдосконалення процедури притягнення до адміністративної відповідальності, так і хочу звернути увагу шановної спільноти на законопроект про Національну комісію з захисту персональних даних і доступу до публічної інформації, який зараз зареєстровано в парламенті (номер 6177), який, на мою думку, потребує широкого громадського обговорення, тому що цей орган новостворений, який планується зробити в системі органів виконавчої влади, матиме великі повноваження, тож і відповідальність цього органу, його збалансованість має велику роль. Закликаю всіх до дискусії. Наскільки я знаю, Рада Європи планує широке експертне обговорення з цього питання.

Другим великим викликом є недостатній рівень освіти і просвіти особливо в регіонах щодо питання доступу до інформації. Розпорядники на регіональному рівні уявлення не мають про застосування трискладового

тесту, і тут слід сказати, що велику роль відіграють тренінги, які проводяться за допомогою представників Уповноваженого, а також видання, офіційні рекомендації. У 2020 році було видано одне велике видання і цього року планується до видання новий посібник для об'єднаних територіальних громад.

Ну, і третє питання – це запровадження відповідальних за доступ до публічної інформації, їхня належна освіта на рівні окремих розпорядників. Я впевнена, що за допомогою просвітницьких заходів це нам вдасться.

Останнє, що я хотіла сказати, рефлексуючи на виступ пані Олександри Матвійчук, це те, що окремі законодавчі ініціативи також несуть ризики. І вона згадувала Закон про СБУ, а також зараз є інші законопроекти, які намагаються вивести частину інформації з-під трискладового тесту і запровадити автоматичне обмеження до неї. Я знаю, що Уповноважений реагує на подібні законодавчі ініціативи за допомогою своїх висновків і закликає всю спільноту також підтримувати те, щоби інформація, обіг інформації між громадянським суспільством, органами державної влади відбувався швидко і належним чином.

Дякую. Перепрошую, в мене технічні неполадки.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Надаю слово Тетяні Печончик, голові правління Центру прав людини ZMINA.

ПЕЧОНЧИК Т. Доброго дня, дорогі колеги! Дозвольте всіх привітати з прийдешнім Днем прав людини – наше спільне професійне свято!

В своєму виступі я би хотіла пунктирно запинитися на трьох питання.

Перше – це найважливіші, на нашу думку, закони, які для прав людини які були прийняті в цьому році. Друге – це небезпечні законодавчі ініціативи, які є в парламенті, які не можна ухвалювати в жодному разі. І третє –

очікування правозахисної спільноти від парламенту на наступний рік у контексті прав людини.

По першому питанню очевидно, що найбільший прогрес у сфері прав людини відбувся саме в контексті забезпечення прав постраждалих від збройного конфлікту в Україні. Так, зокрема, ми вітаємо прийняття... роботу, активну роботу МФО "Кримська платформа" в парламенті, прийняття законопроекту про корінні народи, скасування вільної економічної зони "Крим" і скасування цього дискримінаційного статусу нерезидента для мешканців окупованого Криму. Це прийняття також законопроекту про реєстрацію місця проживання на окупованих територіях, яке відбулося недавно, це скасування адміністративних штрафів для мешканців окупованих територій, які в'їжджають в Україну, наприклад, через територію Російської Федерації. І це законопроект про воєнних злочинців, про гармонізацію українського та міжнародного кримінального права, прийнятий парламентом ще в травні, який, на жаль, досі всупереч Конституції не підписаний Президентом України.

Крім того, окрім сфери збройного конфлікту, в цьому році були прийняті і інші важливі законопроекти. Наприклад, щодо протидії дискримінації за ознакою статі в рекламі і посилення відповідальності за сексизм. Крім того, законопроект про онлайн цифровізацію послуги реєстрації місця проживання. Тут, на нашу думку, був такий половинчастий прогрес, і ми сподіваємося, що держава далі буде рухатися в напрямку запровадження дійсно … *(Не чути)* моделі реєстрації місця проживання. А також законопроект про адмінпроцедуру, який ми також вважаємо, хоч і не прямо стосується, але буде мати вплив на сферу прав людини, зокрема з точки зору мінімізації конфліктів щодо прийняття різних рішень на різних рівнях, і залучення громади до обговорення. Потенційно ми вважаємо, що це може привести до зменшення погрози і нападів на громадських активістів в Україні. З іншого боку, зараз в парламенті ряд дуже негативних

законопроектів, які не можна в жодному разі ухвалювати, оскільки це матиме деструктивний вплив на права людини.

Зокрема, якщо говорити про сферу подолання наслідків збройного конфлікту, це чотири законопроекти, які передбачають криміналізацію колабораціонізму, це законопроект, який передбачає автоматичну втрату українського громадянства в разі добровільного набуття громадянства держави-агресора, інші законопроекти, які в дорожній карті коаліції громадських організацій, що працюють над захистом потерпілих від збройного конфлікту в Україні.

Крім того, є 13 законопроектів, які загрожують громадянським свободам і громадянському суспільству в роботі громадських організацій в Україні. Це законопроекти, які, наприклад, прирівнюють адвокаційну діяльність громадських організацій до комерційного лобізму, забороняють мітинги біля будівель судів, зобов'язують громадські організації ставати іноземними агентами, вилучають термін "гендер" з українського законодавства, забороняють вихідцям з громадських організацій брати участь у наглядових радах державних банків, державних підприємств.

Це законопроект уряду 4251, який ускладнює процедуру залучення іноземних волонтерів громадськими організаціями. І три недавніх законопроекти, які стосуються встановлення адміністративної відповідальності за так звану пропаганду гомосексуалізму і трансгендеризму. Прийняття будь-якого з цих законопроект є дуже загрозливим і відкине нас назад. Тому закликаємо всіх в жодному разі не підтримувати ці законопроекти.

І коротко про наші очікування від роботи парламенту в наступному році. По-перше, я приєднуюся до тих слів, які тут звучали щодо необхідності якнайшвидшого ухвалення законопроектів, внесених Президентом Зеленським, про соціальний і правовий захист в'язнів Кремля та членів їхніх родин.

По-друге, ми закликаємо парламент прийняти внесений урядом законопроект номер 5488, який вносить зміни до Адміністративного і Кримінального кодексів щодо вдосконалення механізмів притягнення до відповідальності за дискримінацію і злочини ненависті.

Крім того, дуже важливо, вже тут йшлося, ухвалити в цілому та в другому читанні зміни до Закону "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб", а також закону… власне, нової редакції Закону про національні меншини.

І нарешті, ми вже не перший рік закликаємо парламент ратифікувати Римський статут Міжнародного кримінального суду, ратифікувати Стамбульську конвенцію. І крім того, для посилення гарантій незалежності діяльності Уповноваженого Верховної Ради з прав людини ми закликаємо розробити та ухвалити зміни до Закону про Уповноваженого для вдосконалення процедури обрання омбудсмена і посилення гарантій незалежності даного інституту.

І останнє – це перехідне правосуддя. Вже була розроблена, власне, модель перехідного правосуддя тією робочою групою, яка працювала в Комісії з правової реформи при Президентові. Ми сподіваємося, що в наступному році ця концепція нарешті буде схвалена на державному рівні, і парламент прийме необхідні закони в контексті перехідного правосуддя в Україні.

Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Так, в принципі, домашнє завдання ми отримали, можемо працювати.

Дякую за гарний аналіз законодавчих ініціатив і прийнятих законів.

Передаю слово Устименку Володимиру Анатолійовичу, директору Інституту економіко-правових досліджень НАН України, член-кореспондент НАН України.

УСТИМЕНКО В.А. Дякую, шановний Дмитре Валерійовичу, Людмила Леонтіївна! Я вдячний за те, що запросили на це важливе засідання.

І я коротко хотів би зупинитися на тих трендах, які були у 2021 році.

Мені здається, що трендом цього року стала увага підвищена до економічних прав людини. Економічні права людини, вони є, на мій погляд, дуже важливими, тому що відповідно до світових трендів 70 відсотків світового ВВП утворюється за рахунок використання людського капіталу.

На жаль, ми сьогодні маємо такі негативні наслідки недооцінки цього капіталу, недооцінки прав людини економічних що в нас дуже велика міграція, у нас незреалізовані права людини у сфері економіки, у контексті тих керівних принципів ООН з питань бізнесу та прав людини, які є вже визнаними у світі.

За минулий рік на тому майданчику, який ми отримали завдячуючи Офісу Уповноваженого з прав людини, ми декілька позицій, на мій погляд, таких провідних зробили.

Це по-перше, створена міжсекторальна платформа з бізнесу та прав людини, де представлені практично всі провідні міністерства і центральні органи виконавчої влади, які задіяні до цього, роботодавці, профспілки і провідні громадські об'єднання.

По-друге, в 21-му році в національній стратегії, про яку вже тут говорили, з'явився параграф 16, який говорить про права людини при здійснені господарської діяльності, того, чого ніколи не було. А від того, наскільки людина задоволена реалізацією своїх прав, у тому числі на виробництві. Від діяльності економічних суб'єктів багато що залежить, і це демонструє 41 відсоток, які Людмила Леонтіївна показувала, скарг до Уповноваженого з прав людини, що стосуються соціальних та трудових прав.

Також я хотів би сказати, що в Національній стратегії у сфері прав людини, яка затверджена указом Президента України 24 березня цього року, передбачена …

ГОЛОВУЮЧИЙ. У вас пропав звук.

УСТИМЕНКО В.А. Прошу пробачення. В указі Президента України передбачено створення Національного плану адаптації оцих керівних принципів з прав людини. Я вважаю, що це, мабуть, дороговказ і на майбутній рік. Оце такий тренд ми вбачаємо.

Також дуже гарно було оцінено проведення всеукраїнського конкурсу робіт молодих вчених і здобувачів вищої освіти. 60 закладів вищої освіти прийняли участь, 153 учасники, і це такий крок у майбутнє, щоб ми розповсюджували, не боролися з порушенням прав людини, а проводили ці принципи в суспільство.

Ми, здається, що ось за такої спільної роботи, зможемо все ж таки більш цивілізованим зробити наше суспільство і відтермінувати чи зменшити відтік тих майбутніх і роботодавців, і працівників, а таким чином підвищити конкурентоспроможність нашого суспільства.

Дякую за увагу і дякую за запрошення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, у нас по часу вже фактично ми весь його вичерпали. Але у нас залишилось сім виступаючих. Тому я думаю, що буде абсолютно логічно коли, всі, хто хотів прийняти сьогодні участь і виступити, ми надали таку можливість. Єдине що, наскільки ви можете, там дивіться по регламенту своїх виступів.

Тому далі передаю слово Поповій Ніні Юріївні – проектна менеджерка електронних послуг для внутрішньо переміщених осіб, експертка експертної групи нормативного реінжинірингу електронних послуг Директорату розвитку електронних послуг Міністерства цифрової трансформації України.

ПОПОВА Н.Ю. Доброго дня, пані та панове! Реінжиніринг, це основне завдання нашого міністерства – реінжинірити всі публічні послуги, щоб вони були максимально спрощені і зручні для користувачів.

Хочу зупинитися на тому, що основною сферою діяльності Міністерства цифрової трансформації є цифровізація публічних послуг, і це є невід'ємною частиною захисту прав людини, тому що ми маємо ситуацію, коли платники податків сплачують податки, на ці податки створюються державні реєстри, але при наданні послуги людина вимушена носити купу довідок із даними, які, в принципі, є в цих реєстрах.

Тому хочу наголосити, що в листопаді вступив в дію новий Закон, так званий paperless, про особливості надання публічних електронних послуг, який розширює і уточнює норми закону, статті 9 Закону "Про адміністративні послуги". І основний меседж цього закону: якщо якісь дані є в реєстрі, то ці дані надавач послуги не має права вимагати від заявника, надавач послуги повинен робити інтеграцію з цими реєстрами і брати дані про особу самостійно для того, щоб реалізувати її право на отримання послуги.

Як вже зазначила, я займаюсь впровадженням електронних послуг саме для внутрішньо переміщених осіб, тому зупинюсь більш детально на цих послугах. У нас на сьогодні реалізовано дві послуги електронних, це довідка внутрішньо переміщеної особи, яка є в мобільному додатку "Дія", вона там з'явилася в жовтні минулого року. Ця довідка має таку ж юридичну силу, як і довідка паперова, але має більш високий рівень достовірності. Чому? Тому що на ній, в цій довідці, є унікальний ідентифікатор: QR-код, цифровий код, штрихкод, з використанням якого можна в режимі реального часу перевірити дані цієї особи в нашому реєстрі внутрішньо переміщених осіб.

Також реалізовано механізм шерингу цієї довідки. Тобто якщо людині потрібно надати копію такої довідки для отримання послуги, вона може її передати без копіювання напряму надавачу послуги. Для цього надавачу

послуги просто потрібно приєднатися до системи шерингу. Така можливість є абсолютно у всіх і ЦНАПи дуже активно це вже реалізують.

Також друга послуга, яку ми реалізували вже, вона в Дії, це послуга з подання заяви на кредит для ВПО. Цей проект фінансується в рамках угоди між урядом України і урядом Німеччини банком KfW і за підтримки ПРООН в Україні. Вже подано 18, майже 19 тисяч, електронних заяв до Держмолодьжитла, який надає кредити, через портал "Дія" . В принципі, це 96 відсотків від поданих заяв, що свідчить про те, що наші люди із задоволенням користуються саме електронним поданням заяв. Це дуже такий потужний меседж, що ми на правильному шляху і що це потрібно людям. А також ми моніторимо якість надання послуги, і, в принципі, 90 відсотків відгуків це про те, що надавати заяву через портал "Дія" було б дуже зручно.

Що у нас в планах? Зараз ми працюємо ще над трьома послугами для внутрішньо переміщених осіб. Це заява про надання грошової допомоги для внутрішньо переміщених осіб, заява про припинення такої грошової допомоги, а також заява на зміну фактичного місця проживання. Всі три послуги планується реалізувати вже в січні цього року. Але в мене дуже гарна новина, буквально сьогодні на засіданні уряду прийнято постанову, яка дозволить реалізувати зміну фактичного місця проживання особи через портал "Дія" і …*(Не чути)* прийняти постанову про грошову допомогу.

Чому це важливо? Тому що знову ж, якщо ми …*(Не чути)* про виконання Закону про paperless, всі дані про внутрішньо переміщених осіб вже є в реєстрах Мінсоцполітики. І тому ми питаємося реалізувати їх право на отримання цих послуг, не приходячи до органу соціального захисту. Тут є і корупційна, ми зменшимо корупційний ризик, тому що немає безпосереднього контакту людини і чиновника, і це дуже зручно, і це дуже важливо в період пандемії, тому що ми всім робимо так, що люди, немає накопичення людей в якихось державних органах.

Також з червня цього року у нас реалізована можливість подання замовлення на свідоцтво про народження для дітей, які народилася на

тимчасово окупованих територіях Криму і сходу України. Якщо дитина народилася, то через послугу єМалятко на порталі "Дія" батьки мають право подати і замовити українське свідоцтво про народження, що теж буде впливати на реалізацію права цієї дитини в майбутньому як громадянина України.

В принципі, всі послуги, які доступні на сьогодні на порталі "Дія", вони доступні за принципом без агрегації будь-якої категорії осіб і доступні всім громадянам України незалежно від місця їх проживання, що дуже важливо. І фізично мають право і мають можливість цими послугами скористатися також наші громадяни, які перебувають на тимчасово окупованих територіях, на рівні з усіма громадянами України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Рухаємось далі. Надаю слово Андросенку Максиму Івановичу – керівник експертної групи з питань реабілітації Директорату соціального захисту прав осіб з інвалідністю.

АНДРОСЕНКО М.І. Доброго дня! Дякую за надану можливість представити напрацювання Мінсоцполітики в сфері соціального захисту осіб з інвалідністю.

Хочу зазначити, що, на жаль, враховуючи невтішну тенденцію на сьогоднішній день щодо збільшення частки осіб з інвалідністю серед населення України, то питання соціальної підтримки такої категорії осіб залишається, як ніколи, актуальним для нашого міністерства. Так на сьогоднішні міністерство опікується понад 2,7 мільйона осіб з інвалідністю в Україні, вони потребують особливої уваги суспільства та належного ставлення, щоб жити повноцінним життям.

З цією метою Мінсоцполітики за участю органів влади і громадських об'єднань, установ та закладів різної форми власності, забезпечує функціонування єдиної системи соціального захисту осіб та дітей з

інвалідністю. Але ж в той же самий час ця єдина система, вона складається з багатьох складових і кожен з них є важливим аспектом цієї єдиної системи. Зокрема, це такі складові, як пенсійне забезпечення, санаторно-курортне лікування, надання реабілітаційних послуг, встановлення опіки або стороннього догляду. Крім того, чинним законодавством для визначеної категорії осіб визначено широкий спектр пільг та соціальних послуг, компенсаційних та державних допомог, направлених на їх підтримку.

Хочу сказати, що основними програмними документами для міністерства і взагалі для державних органів влади в Україні це є в першу чергу Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. Так, в квітні поточного року для подальшої реалізації положень цієї конвенції урядом затверджено Національний план дій з її реалізації на період до 2025 року. Цей план у нас поєднує 48 ключових завдань та 160 заходів, які будуть реалізовані у визначений період.

Також в умовах пандемії урядом прийнято план заходів щодо підтримки осіб з інвалідністю на період дії карантину. І в контексті розвитку безбар'єрного …*(Не чути)* суспільства затверджено план заходів на 2021-2022 роки з реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. Ой, перепрошую, до 2030 року.

В силу часу, то хотів тільки зупинитися на таких важливих цифрах, які можуть охарактеризувати роботу міністерства, це те, що протягом 2021 року в Україні діють 142 реабілітаційні установи, які надають послуги для 5, майже 6 тисяч осіб з інвалідністю, 20 тисяч дітей з інвалідністю та 1,5 тисячі дітей віком до трьох років. Це діти, які належать до групи ризику щодо отримання інвалідності і так звана політика раннього втручання, яка так само дуже великий акцент зараз робить міністерство на цьому для того, щоб попереджувати інвалідність, а не виправляти потім її в майбутньому.

Крім того, однією з найгостріших проблем, яка залишається серед системи соціального захисту осіб з інвалідністю є працевлаштування. Працевлаштування є чи не найважливішою складовою соціальної адаптації і

для цього… В той же самий час наше законодавство зараз потребує термінового осучаснення відповідно до міжнародних тенденцій і взагалі викликів сьогодення.

Для цього міністерством розроблено законопроект ,який вже подано до Верховної Ради, який передбачає, зокрема запровадження альтернативного варіанту виконання норматив робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю, диференційований підхід щодо працевлаштування таких осіб і інші заходи щодо реалізації ефективних механізмів *...(Не чути)* осіб з інвалідністю, у тому числі стимулювання роботодавців з метою створення робочих місць зокрема шляхом *...(Не чути)*

Крім того щодо фінансової допомоги держави. Так на сьогодні прийнято зміни до Закону України "Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю" щодо підвищення особам з інвалідністю з дитинства надбавки на догляд, зокрема за дитину з інвалідністю підгрупи А зі ста відсотків піднято відсоток до 150 відсотків прожиткового мінімуму для дітей відповідного віку.

В свою чергу у 2021 році в межах відповідних бюджетних *...(Не чути)* передбачено кошти для виплати одноразової матеріальної допомоги непрацюючим особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю в обсязі майже 5 мільйонів гривень. Станом на 30 вересня ми на 100 відсотків вже направили на планові призначення.

Що стосується пенсійного забезпечення, то моя колега сьогодні вже виступала, тому я не буду на цьому зупинятися.

Ще однією важливою складовою є забезпечення технічними засобами реабілітації. Хочу сказати, що протягом цього року ми так само вдосконалювали механізм. Мабуть найбільшим досягненням, знову ж у контексті виступу попереднього нашого доповідача, це є те, що людина тепер може подавати заявку на технічні засоби реабілітації, не виходячи з дому. Тобто запроваджено електронний кабінет, і заходячи в нього людина може

брати всі необхідні документи, які будуть прийняті в роботу відповідними органами.

Крім того, *...(Не чути)* технічні засоби реабілітації, які осучаснені відповідно до нових розробок та нових технологій. Ціна питання сьогодні – це десь півтора мільярда гривень *...(Не чути)* і направлено на забезпечення технічними засобами реабілітації. Це становить 83 відсотки від загальної потреби на 2021 рік і дозволить нам забезпечити технічними засобами реабілітації більше ніж 165 тисяч осіб, з них 562 – учасники АТО/ООС та 27 тисяч 807 дітей. На сьогодні Мінсоцполітики вже спрямовано з цих коштів на суму …*(Не чути)* 1 мільйон 200 тисяч гривень. Виготовлено ТЗРів та видано 256,5 тисяч на суму 1 мільйон гривень … 1 мільйон 100.

Щодо так само запровадження соціального таксі, теж болюче питання для регіонів. На сьогодні осучаснена процедура, так ми розширили перелік категорії осіб, які мають право користуватися ним, розширені отримувачі транспортних засобів. Якщо раніше ми корегували тільки міста до 50 тисяч, то зараз уже у нас, ми прибрали цей ценз, і більші міста так само можуть користуватись. 27 автомобілів, було проведено тендерну закупівлю, 27 автомобілів буде закуплено за кошти фонду в рамках цієї реалізації.

Так само Мінсоцполітики постійно здійснює роботу щодо підтримки своїх партнерів громадських організацій. Як ви знаєте, то у нас запроваджено конкурс для таких громадських організацій, на які направлено було 39,5 мільйона гривень. Так в 2021 році на конкурс було подано 195 конкурсних пропозицій від 100 громадських об'єднань, переможцями стали 50 … *(Не чути)* Результати всіх цих проектів фонд публікує, вони є прозорими, і фонд публікує ці результати в себе на сайті, Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю.

Із таких знакових проектів треба відзначити, це проект "Почуй мене" для громадян з порушенням слуху. Забезпечено можливість звернутися на спеціалізовану гарячу лінію …*(Не чути)* за допомогою послуги сурдоперекладача. Проект працює вільно, і це пілотний проект

Мінсоцполітики і громадської організації "Громадський рух", "Громадська єдність" та за підтримки Ради Європи. Проект допомагає людям з інвалідністю знайти роботу, а роботодавцям їх влаштовувати.

Щодо наших планів на наступний рік, то тут ми хочемо удосконалити далі …*(Не чути)* забезпечення технічними засобами реабілітації в силу внесення змін до законодавства. Крім того, в сфері надання реабілітаційних послуг, то передбачається впровадження так само можливості людей подавати документи на такі послуги через електронний кабінет, тобто не потрібно буде звертатися в органи соцзахисту, людина заходить на сайті Мінсоцполітики чи фонду в свій кабінет і так само може направляти документ в електронному вигляді.

В силу децентралізації …*(Не чути),* то ми відпускаємо наші комунальні заклади, тобто порядок направлення людей з інвалідністю до таких закладів вже буде визначатися місцевим органом влади, тобто ті, які приймали рішення про їх створення, відповідно районні, обласні, міські. Це щодо цього. Поки все, мало часу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, передаю слово Вітюк Юлії Федорівні – державний експерт Міністерства економіки України. Немає.

Юліан Кондур, Ромський жіночий фонд "Чіріклі. Будь ласка.

КОНДУР Ю. Дякую, Дмитро Валерійович.

Хочу подякувати одразу і Офісу омбудсмена, пані Людмилі Леонтіївні, і Комітету з прав людини за те, що дійсно залишаєтесь, мабуть, чи не єдиними представниками влади, які дійсно йдуть назустріч по багатьом питанням, що стосується ситуації ромів в Україні. Також хочу сказати дякую Державній службі з етнополітики і свободи совісті за те, що все ж таки є, займаєтесь профільно, власне, в силу свого мандату, питаннями ситуації ромів, зокрема, що стосується стратегії.

Якщо почати… Я свою доповідь спробую коротко висловити. Почну, мабуть, з таких проривних, найбільш проривних тенденцій, які ми бачимо, все ж таки стратегія інтеграція ромів була ухвалена і це є позитивним. Але залишається ряд питань щодо того, що вже було зазначено, це все ж таки затвердження національного плану і регіональних планів. Також забезпечення фінансову реалізацію цих документів є відкритим питанням і потребує дійсно уваги і залученості громадських організацій також до цих процесів. Ми залишаємось готові для того, щоб сприяти цьому.

Іншим важливим таким досягненням в цьому році є результат адвокації протягом багатьох років – це затвердження професії посередника громади, який було затверджено на базі моделі ромських медіаторів, це, власне, те, чим займалась наша організація і займається з 2011 року. Ми раді, що держава все ж таки визнала нарешті офіційно цю професію і сподіваємось також на співпрацю в підготовці нових фахівців і підтримки цих людей в регіонах. Робота цих людей допомагає безпосередньо ромам в громадах, які є дуже однією з найуразливіших категорій в нашому суспільстві отримувати і адміністративні, і соціальні, і медичні послуги. І, говорячи, власне, про отримання таких послуг, з цим є багато складнощів, сьогодні ми говорили загально про ситуації в країні, багато, що хочеться відкоментувати, але я можу просто сказати, що, погоджуюсь, вона дуже складна, і хочу подякувати всім за те, що працюємо над тим, щоб вона ставала кращою.

В контексті отримання соціальної допомоги, хочу зазначити, що окремо ситуація ромських жінок є складнішою порівняно із ситуацією з ромськими чоловіками, зокрема це стосується нових критеріїв отримання соціальної допомоги матерям-одиночкам, які були змінені влітку 2020 року, тобто вже за рік після зміни цих критеріїв ми бачимо, що ромські жінки, їм ще складніше знаходити джерела для існування, тому що це для багатьох було єдине джерело існування – отримання такої соціальної допомоги.

Ну, і так як для нас є… для нашої організації і для багатьох інших ромських організацій є пріоритетом посилення громадської участі, і це

стосується і створення не лише розвитку, власне, потенціалу ромів, але й створення консультаційних механізмів для участі, і нам досить складно говорити про дієві такі механізми в силу того, що протягом цього року, зокрема, було неодноразово… висловлювалася антиримська риторика від представників… ну, очільників адміністрацій міських, сільських, ну, місцевого рівня.

І також питання безпеки, воно є дуже важливим для нас. Ми стикаємося, роми стикаються з дуже великим рівнем і мови ворожнечі, і також злочинів на ґрунті ненависті. І тут хочу подякувати Офісу омбудсмена за те, що спільно з коаліцією ромських організацій ми напрацювали це продовження діяльності УГСПЛ, яка розпочалася кілька років тому. Зараз ми допрацьовуємо цей алгоритм спільних дій, спільних дій і місцевої влади, і органів центральної виконавчої влади, і громадськості для того, аби забезпечувати безпеку і правопорядок в ромських громадах. І сподіваюся, що все ж таки цей документ буде затверджений і саме це і допоможе вибудовувати, ну, скажімо, безпечну комунікацію на різних рівнях. В принципі, це з основних тез, те, що я хотів озвучити. Ще раз дякую всім за все, що ми робимо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Передаю слово Шеремет Святославу – координатор з політики та законодавства Національного ЧСЧ-консорціуму.

ШЕРЕМЕТ С.П. Дякую, пане Дмитре.

ЧСЧ – це чоловіки, сексуальність яких спрямована на чоловіків. Поведінкова абревіатура. Власне, наше об'єднання засноване на значимій участі спільнот ЛГБТІ (це лесбійки, геї, біосексуальні, трансгендерні та інтерсекслюди).

Шановні техніки, а можна вивести презентацію? У нас з вами п'ять слайдів, небагато. І я трошки скорочу ще все, що є. Щиро дякую.

Наступний слайд, будь ласка. Ви знаєте, друзі, от саме в ці дні якраз відзначається 30 років з того часу, коли Верховна Рада, це було дванадцяте радянське скликання, рівно 30 років тому скасувала кримінальну відповідальність за добровільні інтимні стосунки між дорослими чоловіками, яка була запроваджена свого часу режимом Сталіна/Косіора.

Наступний слайд, будь ласка. І з цього часу Україна доволі міцно постала на шлях запровадження системної заборони дискримінації за нашими ключовими ознаками (це сексуальна орієнтація гендерна ідентичність) до актів законодавства.

Сьогодні ми маємо вже накопичувальним підсумком, колеги, десь біля 20 актів різного роду від кодексів до підзаконних, де є така дискримінація заборонена. Ми з вами мусимо знати, що ще п'ятого року сексуальна орієнтація як термін власних понять увійшла до національного законодавства. Державна політика щодо заборони дискримінації за цією ознакою була розпочата ще в 2007 року, і 15-го року, це шість років тому, і ознака гендерна ідентичність так само стала частиною національного законодавства.

Наступний слайд, будь ласка. Власне, сконцентруюся на тих двох ключових потребах, які зараз є актуальними для спільнот ЛГБТІ.

Перша – це захист від злочинів, вмотивованих нетерпимістю, власне, нетерпимістю за ознаками СОГІ гомофобією чи трансфобією. Відповідно до даних моніторингу щороку в Україні реєструється понад 100 злочинів та інших протиправних діянь, вчинених з цих мотивів. Зокрема, за 2020 рік їх задокументовано 188. І ми знаємо точно, що це лише верхівка айсберга, їх реально скоюється значно більше. Звичайно, не всі звертаються, не всі повідомляють про ці інциденти.

Отже, що ми очікуємо? Що в силах цього скликання, власне, додання ознак сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності до тих, які вже наявні в законодавстві і які обтяжують відповідальність за вчинення кримінальних злочинів шляхом змін до Кримінального кодексу.

Друга кардинальна новація, яку дуже очікують спільноти, це правове визнання цивільних партнерств. Ми кажемо і показуємо, що вже зараз в країні налічується від 100 тисяч до 200 тисяч цивільних партнерств, зауважте, між людьми однієї документальної статі – це статистична інформація, але ці партнерства перебувають у стані повного правового вакууму, і вирішити цю потребу могло б прийняття законодавства про цивільні партнерства із внесенням відповідних змін до актів законодавства.

Наступний слайд, будь ласка. Що, власне, може зробити парламент, комітет і інші зацікавлені сторони для просування цих змін? Вже зараз на розгляді в Раді перебуває урядовий законопроект 5488, він якраз і запроваджує відповідальність за злочини, вмотивовані нетерпимістю. Пане Дмитре, ми очікуємо і висновок вашого комітету, зокрема, за цим законопроектом, його ще немає, але довкола нього є повна політична воля зусібіч, він є частиною спільної заяви України-США, він є в національному плані з прав людини тощо. Отже, ми вбачаємо хорошу можливість покращити життя людей шляхом прийняття цього законопроекту.

Він стосується не лише і не стільки ЛГБТІ, він стосується всіх громадян, оскільки антидискримінаційних ознак до нього запроваджено понад п'ятнадцять. І це значний крок вперед порівняно з тим, що зараз є. Бо зараз таких ознак в Кримінальному кодексі тільки три.

Я опущу декілька поінтів. І попрошу наступний слайд. Він у нас буде завершальним.

Попри позитивні речі, які зараз перебувають на розгляді парламенту, є і негативні. Зокрема, є от група законопроектів з послідовними номерами: 6325, 6326, 6327, ну, про них складно говорити серйозно, але тим не менше це продукт законодавчої думки. Вони, ці законопроекти, пропонують що зробити. Заборонити публічно використання ЛГБТ-символіки, вони пропонують заборонити визнавати варіантом норми стосунки сексуального характеру між особами однієї статі, хоча це суперечить підходам Всесвітньої організації охорони здоров'я, і навіть пропонують заборонити рекламувати

гормональну терапію, бо, мовляв, це є пропагандою так званого трансгендеризму. Ну, звичайно, ми очікуємо, що оці законопроекти не здобудуть схвалення вже на первинному етапі свого розгляду і будуть відхилені в своїх головних комітетах.

Але позиція і Уповноваженого, і Комітету з прав людини, звичайно, є важливою, бо це не тільки правова позиція, це і меседж до суспільства. Оці три законопроекти – це вже, здається, десятий, одинадцятий і дванадцятий антиелгебетешні законопроекти. От всі відхиляються регулярно, вже багато років, там 20 років вони вносяться, 20 років відхиляються, але знову, як ота лернейська гідра, одну голову відрубав – три нових з'явилося. Тож ми очікуємо конструктивної роботи парламенту і готові надавати вам свою експертну підтримку і публічну.

І, шановні колеги, ми вам, перед початком цього заходу, роздали якраз заяви громадських організацій про підтримку законопроекту 5488. Там на звороті зібрано перша півсотня організацій, які надають цьому законопроектові значну підтримку. Тож ми пропонуємо взяти до уваги, що, власне, громадянське суспільство надзвичайно очікує цього акта законодавства. І просимо якомога прискорити, по можливості, звичайно, прискорити його розгляд і прийняття.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Надаю слово Автухову Костянтину – виконавчий директор, громадська організація "Україна без тортур".

АВТУХОВ К. Доброго дня! Дякую за можливість виступити. Дякую за повагу до прав всіх присутніх виступити і сказати своє слово. Спробую бути дуже коротким.

Перше. Ну, я представляю організацію, яка координує і об'єднує людей, які здійснюють громадську частину національного превентивного механізму.

Важливо розуміти, що національний превентивний механізм реалізується у форматі "омбудсмен плюс", "Уповноважений плюс громадська частина". І станом на зараз фактично громадськість здійснює візити до міст несвободи, а їх більше 4 тисяч, і це складні місця несвободи, часто емоційно складні, на волонтерських засадах. У нас немає зараз якогось інструменту фактичного стимулювання чи організації. І зараз це відбувається, вже майже 10 років це відбувається на такому форматі волонтерства.

Ми поставили собі завдання все ж таки і у співпраці з профільним департаментом, і працівником змінювати цю ситуацію, розвивати цей напрямок для того, щоб ми поступово, вже три роки окремим рядком державного бюджету зазначається, власне, бюджет на реалізацію НПМ. І ми хочемо надалі розвивати цей напрямок для, щоб все ж таки, ну, робота має бути хоча б компенсована, якщо не оплачена.

Зараз, дякуючи співпраці з Уповноваженою, у нас позавчора був підписаний наказ про пролонгацію пілотного проекту "Регіональні групи національного превентивного механізму". Тобто це модель, коли автономно монітори здійснюють візити в певні окремі місця несвободи, умовно кажучи, легкі, відносно легкі місця несвободи. Це вже пролонгація попереднього проекту. І хотілося б закликати, щоб за результатами реалізації цього проекту нам скоріш за все будуть потрібні зміни до законодавства, щоб комітет був відкритий, і коли настане час, ми їх зможемо детально обговорити.

Другий момент, на що хотілося б звернути, це, власне, статус діючих моніторів Національного превентивного механізму, зараз, як я вже сказав, це волонтерство. І, якщо ми не маємо можливість, ми розуміємо фінанси – це завжди складно, то принаймні посилити цей статус в аспекті гарантування їх діяльності.

У нас всередині листопада була велика конференція, на жаль, вона була онлайн. Було підготовлено резолюцію, вже більше 50 моніторів її підписали. Ми її будемо, коли звершимо підготовку, направимо на парламентські комітети. Просимо її розглянути з можливістю внесення тих змін, які ми

пропонуємо до законодавства, для того, щоби спробувати унормувати правовий статус моніторів Національного превентивного механізму.

На минулому тижні відбулося ще одне… Третє питання. Я буду дуже коротко. Відбулася конференція, яка була присвячена захисту прав свідків та жертв катування. В Україні фактично зараз немає інструментів, дієвих інструментів захисту осіб, які стали свідками. Та ж славнозвісна 77-а колонія, ви знаєте по ній ситуацію, що спочатку приїхали – є заяви, потім заяв немає. І, на жаль, багато років українська влада, ми розуміємо, що це як би таке загальне поняття, вона заплющує очі, ну, немає і не має. Ну, приїхали була заява, через два дні вже немає цієї заяви. Аналогічна ситуація повторюється не перший раз. І я, власне, на початку 20-го року їздив в 25-у колонію, коли на наступний день вже не було заяв. І це системна проблема.

Ця системна проблема вимагає системного рішення. І це рішення… На жаль, знову ж таки Міністерство юстиції достатньо так специфічно відреагувало на пропозицію взяти участь у цьому. Були представники, але вони сказали, що у нас все нормально. Тому я б хотів би, щоб ми також в цьому напрямку поспівпрацювали, бо це важливо. Без захисту людей, які дають інформацію про те, що їх катують, порушують їх права, вкладати державні кошти в розслідування цього процесу – це фактично профанація.

І останнє, що я хотів би сказати. Зараз на розгляді в парламенті знаходиться законопроект про систему подвійних пенітенціарних інспекцій. Він налаштований на те, щоби виконати вимогу Конституції, яка передбачає… Вже п'ять років у нас є пряма норма, що необхідно створити цю систему для того, щоби прокуратура віддала свої повноваження, власне, цій системі подвійних пенітенціарних інспекцій. Однак розробник цього законопроекту заклав туди дуже небезпечний пункт. Зокрема, з статті 24 Кримінально-виконавчого кодексу зникає можливість помічникам народних депутатів здійснювати візит до міст несвободи, до установи виконання покарань.

Це абсолютно не предмет регулювання цього нормативно-правового акту. І, власне, на конференції, яка була на тому тижні, це питання піднімалося, начебто це, ну, як би треба спочатку закласти в Закон "Про статус народного депутата. Хоча насправді там є можливість і це спеціальний нормативно-правовий акт, в даному випадку Кримінально-виконавчий кодекс. Закликаємо не доводити цей законопроект… не ухвалювати його в цій редакції. Бо фактично треба розуміти, що з 14-го року, коли ми почали активно інформувати суспільство про ті злочини, які вчиняються в місцях несвободи, це було наслідок якраз запуску туди помічників народних депутатів і більш змістовної співпраці.

Окрім помічників народних депутатів там викреслено також депутатів місцевих рад, які так само не зможуть здійснювати моніторингові візити. Це незрозуміла, не до кінця зрозуміла позиція. І, на наш погляд, вона є непереконливою: приймаючи один нормативно-правовий акт, обмежувати можливість здійснення моніторингу місць несвободи іншими представниками громадськості.

Дякую. Право людини – це в першу чергу право вчасно закінчити, тому я закінчую. Дякую.

ДЕНІСОВА Л.Л. Можна хвилинку, прокоментувати?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я думаю, що в кінці…

ДЕНІСОВА Л.Л. А поки я просто скажу тут, що ми можемо… ми ж проводимо шістнадцятого загальні збори громадських моніторів. Так давайте разом, ви як представник від громадських моніторів, я як Уповноважена, запропонуємо пану голові доєднатися до нас. Ну, просто ви побачите, що це саме таке. І будете вже ухвалювати і підтримувати законопроекти більш з, ну, зрозуміло про ситуацію.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Надаю слово Сосонському Ігорю – головний експерт з питань адвокації Громадська організація "Проліска".

СОСОНСЬКИЙ І. Доброго дня! Дякую всім. Дякую за запрошення.

Розумію, що вже довготривалий час іде наша зустріч, буду дуже коротко розповідати.

По-перше, хочу висловити дуже велику подяку за активну участь в роботі по ліквідації дискримінації дітей, які отримали поранення внаслідок бойових дій, військових дій на сході України, Уповноваженому у справ людини. Людмила Леонтіївна, дякую вам. Секретаріат Уповноваженого дуже плідно попрацював та завдяки цій роботі було внесено в Постанову Кабінету Міністрів № 302 значні зміни, які надають змогу цим дітям отримувати документи та отримувати льготи.

З цього хочу перейти дуже коротко до основних проблем, які наша організація фіксує, продовжує фіксувати в Луганській та Донецьких областях. Як ви знаєте, громадська організація "Проліска" вже довготривалий час працює в зоні конфлікту, надає всесторонню допомогу людям, які знаходяться на лінії розмежування, які постраждали від конфлікту. В тому числі в Донецькій та Луганській областях працює десять наших гуманітарних центрів, завдяки яким ми надаємо допомогу та сприяємо наданню допомоги цим людям.

По-перше, що б хотілось сказати. Ми бачимо дуже велику проблему, вона залишається, вона поступово вирішується, але залишається, - це проблема з децентралізацією. Дуже-дуже, будемо так казати, невеликими темпами йде налагодження роботи місцевої влади. В деяких випадках люди страждають від того, що немає співробітників адміністративних або комунальних установ, які б навали послуги. Наприклад, до чого я веду, у селі

Нижньотепле Луганської області на теперішній час в ЦНАПі відсутній співробітник ДМС, який буде надавати, який має право надавати послуги людям з приводу паспортизації та іншого. На жаль, люди вимушені їхати за 70, а то і 100 кілометрів від цього населеного пункту та отримувати послуги в інших ЦНАПах.

Друге питання, це питання дуже болюче для нашої організації, це так званий дачний масив "Вільхівські Дачі". І такі дачні масиви, це не єдині масиви в Луганській області, вони є і в Донецькій області. І по сьогодні не вирішено питання щодо цих масивів.

Наприклад, в "Вільхівських Дачах", це дуже великий дачний масив, в який входить сім дачних садових товариств, в яких компактно мешкають внутрішньо переміщені особи. За нашою інформацією, на сьогодні там мешкає більше 600 осіб. І ці люди вимушені мешкати в цих садових дачних будинкам. Це вже їх постійне місце проживання. Але вони не можуть в деяких випадах отримувати деякі соціальні послуги, отримувати інші послуги, наприклад, доступ до адміністративних послуг, банківських послуг, там Укрпошта функціонує дуже проблематично.

З останнього, що можу сказати. Управління праці та соціального захисту населення відмовляє людям в призначені пільг на житлово-комунальні послуги, тому що садівничі будинки, будиночки, садові будинки або дачні будинки, вони не віднесені до житлового фонду, і тому люди не отримають ці пільги.

На жаль, вирішити цю проблему дуже швидко неможливо. Ми зіткнулися з тим, що отримали відповіді від місцевої влади, що у військово-цивільній адміністрації не уповноважені вирішувати питання щодо, як то кажуть, передачу у власність приватизації будинків. З цим ми зіткнулися.

Ще дві складні проблеми я опишу і буду закінчувати. Дуже складна проблема зараз з швидкою медичною допомогою в населених пунктах Луганської та Донецької областей. Вона комплексна. По-перше, є дуже висока проблема невиїзду бригад швидкої екстреної медичної допомоги, в

деякі населені пункти взагалі не приїжджають, в деякі населені пункти приїжджають частково, тобто доїжджають до окремої точки, де родичі вимушені привозити цивільних осіб та евакуювати.

По-друге, це проблема зі зв'язком. Ми розуміємо, що на тій території працюють так звані глушилки, з тієї території вони, будемо так казати, зв'язок наладити дуже проблематично. Але, поспілкувавшись, наприклад, з представниками департаменту, не департаменту, а, вибачаюсь, Центру екстреної медичної допомоги в Донецькій області, директорат цього центру нам запевнив, що це питання можливо вирішити, якщо великі надавачі послуг, саме послуг з комунікацій, тобто представники мобільних сетей, якщо вони заведуть свої окремі лінії до екстреної медичної служби, то це питання вирішиться приблизно на 90 відсотків.

В чому проблематика, чому це не віршується зараз? Є бюрократична проблема. Бюрократична проблема складається в тому, що розробку плану на проведення окремої лінії до АТС екстреної медичної допомоги покладено саме на ці центри екстреної медичної допомоги. Але фінансування немає. Тобто без фінансування вони не можуть розробити цей план. Звісно, надавачі телекомунікаційних послуг не заводять свої окремі лінії та не можемо вирішити питання зі зв'язком.

Далі. Вчора ми презентували, ну, не презентували, ми говорили, ми казали про проблему, це стихійні поховання. З 2014 року в момент активних бойових дій, 14-15-й рік, нами фіксувалося, і по теперішній час фіксуються, випадки стихійних поховань, неналежних поховань цивільних осіб, які померли в населених пунктах, які знаходяться поблизу лінії розмежування.

Так виникли такі обставини, що за цими людьми… поховання цих людей здійснювали мешканці, місцеві мешканці, бо влада, або місцева влада, або органи екстреної допомоги , не приїжджають до цих населених пунктів, не здійснюється фіксування належне смерті, не видається належних документів, і тому існує проблема.

Для прикладу, в цьому місяці, в листопаді місяці в населеному пункті Старомар'ївка Волноваського району Донецької області загинув один чоловік, який загинув через пожежу у власному будинку, це була побутова пожежа. До цього населеного пункту не виїхала екстрена допомога, до цього населеного пункту не виїхали правоохоронні органи, бо цей населений пункт знаходиться… він є населеним пунктом з обмеженим доступом, але він є українським населеним пунктом, тобто він де-юре знаходиться під контролем України. Тому місцеві мешканці цього чоловіка самі поховали на цвинтарі біля Старомар'ївки. Не оформлено, звісно, ніяких ні медичних документів, ніяких інших документів, які б підтвердили факт смерті цієї людини.

Також існують випадки, коли до гуманітарних центрів Громадської організації "Просліска" звертаються родичі таких осіб з метою отримання спадщини. Як ви знаєте, зараз йде активна робота щодо надання матеріальної допомоги за зруйноване майно, так ось, наприклад, в населеному пункті Піски Донецької області вже є люди, які не можуть оформити спадщину, не можуть претендувати на отримання цієї компенсації, бо рідний помер та похований у яру або у дворі цього зруйнованого майна. І жителі, ці люди не можуть зробити ексгумацію, не можуть перепоховати людину і не можуть оформити належні документи.

Наразі в мене все. Це про головні проблеми. Ми працюємо з питання вирішення цих проблем. Ми пишемо дуже багато звернень, надаємо свої пропозиції та сподіваємося, що все ж таки ми зможемо вирішити ці проблеми в найближчий час.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

І останній виступ. Лоссовський Ігор – заступник голови ДЕСС. Будь ласка.

ЛОССОВСЬКИЙ І.Є. Дякую за слово, Дмитре. Дякую за запрошення. Я буквально два слова.

Наша служба, Державна служба етнополітики та свободи совісті, специфіка її роботи і основні завдання – це захист прав національних менших і етнічних спільнот. На жаль, зараз немає часу розповідати про всі аспекти нашої діяльності впродовж поточного року, я торкнусь лише одного питання, яке сьогодні вже порушувалось в ході виступів двох виступаючих, це ромська стратегія.

Ромська стратегія – це те, над чим працювала наша служба дуже активно впродовж поточного року. 28 липня цього року була ухвалена урядом ця стратегія. І влітку служба активно працювала над підготовкою плану заходів з виконання цієї стратегії. Причому роботі над планом заходів цей процес був максимально інклюзивний, були залучені всі зацікавлені особи і інституції. На сьогоднішній момент цей план заходів готовий і перебуває на погодженні в нашому профільному Міністерстві культури та інформаційної політики.

Цей план заходів, як і саму ромську стратегію, можна знайти на сайті нашої служби. І ми також звернулися до регіональних обласних і місцевих адміністрацій, щоб вони, не чекаючи затвердження остаточного плану заходів національного, приступили до створення своїх регіональних планів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, Ігор Євгенович, за те, що максимально швидко і коротко виступили.

Шановні колеги, ми сьогодні пропрацювали близько 3,5 години. Я не буду зупинятись на багатьох аспектах. Єдине, що хотів сказати, напевно, те, що відбувається в суспільстві, про те, що сказав найбільш, на мій погляд, емоційний виступ Євгена Захарова, який прямо підкреслив, що відбувається в суспільстві з владою. Ми тут теж з Людмилою Леонтіївною – влада. Ми робимо, ми показуємо, що ми відкриті. Але, безумовно, ви праві на 100

відсотків. Бо, знаєте, от показник: я зверну увагу, що більшість представників громадського сектору, вони пройшли офлайн, а більшість представників міністерств, не більшість, а всі, вони всі онлайн. Напевно, це і для нас є показник того, хто готовий відкрито працювати. Тим більше, що я неодноразово звертав увагу і представника уряду в парламенті про те, що якщо ми показуємо, що виконавча гілка влади, як парламент, готовий і відкритий співпрацювати, то навіть в таких умовах ми повинні приходити на заходи офлайн. Бо це не тільки офіційні вислови, це і спілкування до, після, якісь плани, елементарна комунікація і знайомства з тими, з ким ми ще не знайомі. Тому дійсно проблематика є.

Я готовий вас запевнити, що за результатами круглого столу сьогоднішнього ми це будемо розглядати на засіданні комітету вже в наступному році, кожен з напрямків, а я думаю, що ви всі звернули увагу, що ми сьогодні готові були охопити максимальну кількість проблематик.

І окремо, мені дуже приємно, знову ж таки, що омбудсмен наш зробила дуже ґрунтовну доповідь, що взагалі відбувається, які у нас тенденції. І ми бачимо, напевно, що єдиний орган, до якого збільшується кількість звернень, а, напевно, на мій погляд, це є довіра до цього органу, це якраз Офіс Уповноваженого. Бо до всіх решта звернень, наскільки я знаю, все менше і менше, де люди якраз не бачать, навіщо звертатись, якщо немає реакції. Тут якраз у нас інша ситуація.

Я дуже вас прошу ті проблематики, які ви сьогодні окреслювали, надішліть , будь ласка, на комітет в письмовому вигляді. Я готовий зробити все, щоб по кожному напрямку комітет або зробив якесь своє засідання, або окремий якийсь круглий стіл. Я не готовий точно вам підтвердити, що ми готові розглядати всі законопроекти, при всій повазі.

Я сам формую порядок денний. Наше засідання комітету відбувається приблизно в середньому десь там 2,5, під 3 години. Тому в першу чергу я беру ті законопроекти, де ми є головними або профіль безпосередньо. Коли ми стоїмо там треті, четверті, це, от звертаючись до вас, по змінам до

Кримінального кодексу, Адміністративного кодексу. Я дивився ці законопроекти, наш комітет стоїть, здається, в одному там третій, в іншому – четвертий і далі, ну, достатньо далеко від нас. Тому обіцяти вам, що ми там точно розглянемо, ми не будемо. Але свою якусь позицію ми готові показати в рамках, можливо, проведення якогось окремого круглого столу чи щось таке. Якісь варіанти ми готові шукати.

По лінії зіткнення. Безумовно, це наш профіль, і ми готові реагувати, і про ті проблеми, які ви сказали. Там по ВЦА величезна кількість проблем. Це і приватизація і земельних ділянок, і виділення земельних ділянок, тобто там комплекс такий, що зараз ми напрацьовуємо окремий законопроект по змінах до повноважень військово-цивільних адміністрацій. Тим більше, що у нас дві військові, уже п'ятнадцять міські та селищні, і дуже велика кількість людей, які потерпають від недосконалого законодавства.

По всіх решта. Мені дуже приємно, що ми сьогодні… Комітет Червоного Хреста згадав Комісію з розшуку осіб з особливими обставинами – не функціонує, закон не працює. Ми про це постійно піднімаємо питання. І от Мін'юст, я був впевнений, що вони сьогодні це прокоментують. Бо вони нам офіційно на засіданні комітету пообіцяли, що буде внесений кабмінівський законопроект, який дозволить фактично розблокувати цю діяльність. Цього немає. У нас напрацьований законопроект, який буде, напевно, що подаватись вже від народних депутатів, максимально швидко рухатись.

Це коротко ті речі, які ми сьогодні окреслили. Тому я вкотре хотів би вам подякувати за те, що знайшли можливість прийти до нас, хто приєднався офлайн. Всі ми разом, ми показуємо, напевно, з Людмилою Леонтіївною, що ми як влада не можемо без громадського сектору, без вас, без правозахисників. І тільки разом ми можемо ось такі титанічні там зрушення робити разом з вами. Тому ми відкриті, ми готові це робити і готові це робити разом з вами.

Дякую. Дякую за захід і до нових зустрічей.

ДЕНІСОВА Л.Л. Одну хвилину.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка.

ДЕНІСОВА Л.Л. Шановні колеги, ну, ви знаєте, от я записала собі дві тези, які б хотіла сказати. Це про однодумців.

Перш за все дякую вам, пане голово, за те, що ваша така ініціатива була. Це дійсно голова запропонував щодо такого круглого столу обговорити основні тенденції реалізації прав. Ми їх зі свого боку підготували і надали на ваш розсуд. І тому це ще для обговорення, тому що буде ще щорічна доповідь. І я всіх запрошую до співпраці, щоб ми все ж таки зробили. І я пам'ятаю, кого я запрошувала до співпраці. Щоб ми обов'язково це зробили і зробили аналізи цих розділів, які ми будемо подавати в щорічній доповіді. Ми дійсно трошки змінюємо підходи. Але підходи ці будуть на користь, безумовно, людині, її правам і співпраці з громадськістю.

А друге, я хочу підтримати вашу думку щодо офлайн і онлайн. Я написала собі, що це як лакмусовий папірець, знаєте, хто прийшов сюди, кого це цікавить і хто висловлює це дійсно про ті позиції. А коли ти чуєш урядовців, ну, вибачте, там є мої колеги, яких я теж давно знаю, але це просто коли сидить на місці і ще десятки завдань, які зараз йому треба вирішувати, то таке відношення є до проблеми. І тому потім ми такі й отримуємо результати.

І що стосується законопроектів і ті, які були згадані в тому числі паном Святославом, то ми позиції свої надіслали офіційно вже щодо категоричної непідтримки, і публічно я її теж висловила. І тому ми будемо робити все можливе, щоб перш за все всі законодавчі ініціативи, які робляться, вони не порушували Конституцію. Комусь це не подобається, але це я буду говорити і буду це робити.

Дякую вам за підтримку.